

IV 6,

Archiev.

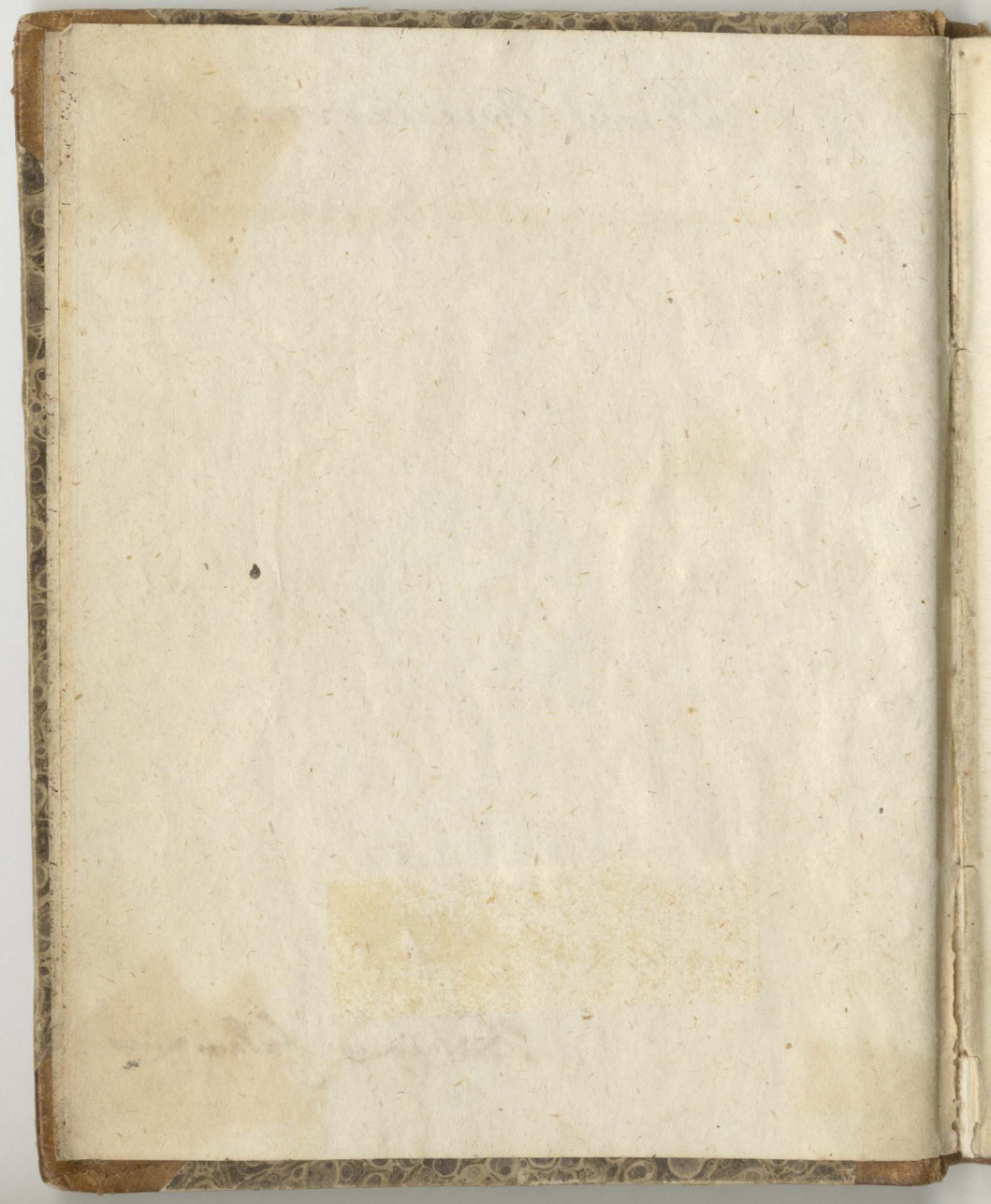
Lina Wacarmult

ÅBO AKADEMIS BIBLIOTEK

1420402889

Fabrique Flamme

Innehåll.

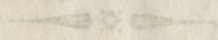

1.	Kyrkstuppen	sid.	1.
2.	Kephanut	"	10.
3.	Fattiggubben	"	26.
4.	William Sellfing och hans katt	"	38.
5.	Swalan från Egypti land	"	55.
6.	Sagan om Jättarne och Kung Antio	"	69.

Inhalt

1	.....	1
2	.....	2
3	.....	3
4	.....	4
5	.....	5
6	.....	6

S a g o r

af

B. Topelius.

Första Samlingen.

Med 8 kolorerade plancher.

HELSINGFORS,
HOS A. W. GRÖNDAHL.

1847.

Andrieta Salminen

1857

To

Dr. G. Rein.

Imprimatur: G. Rein.

Dr. G. Rein.

HERRN DR. G. REIN.
HOF- u. W. GERICHTE.

1857

Handwritten signature

Företal

till alla dem som hålla af vackra sagor.

*Det var engång en gammal gammal gumma,
Som bodde i en liten liten stuga,
Och ständigt hördes hennes spinnrock brumma,
Och frusen var hon som en vinterfluga.*

*Och ständigt såg man hennes brasa brinna —
Hur skulle annars hon sitt kaffe laga? —
Hon kunde ytterst fina trådar spinna,
Men spann ock hop rätt mången vacker saga.*

*Ty ingen kunde så som hon berätta
Om bergens troll, som uti klyftan skratta,
Om elfvor ljufva, älskliga och lätta,
Som dansa uppå ängens blomstermatta;*

Om skogens rån, som uppå grenen gunga,
Och vilde jägarns jagt i höstenatten;
Om dalens nymfer, som i källan sjunga,
Och draken, som beständigt glor på skatten;

Om Neckens vackra sång i sommarqvällen;
Om tappre riddare och sköna tärnor;
Om grymme fjättars röfvarslott i fjällen;
Om sjöns koraller och om himlens stjernor.

Men helst ändå hon brukade förtälja

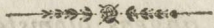
Om ljusa englar, som sig uppenbarat,
Om goda barn, som dygdens vägar välja,
Hur Herren Gud dem underligt bevarat.

Nu är hon död, den kära gamla gumman.

Af sagorna jag säkert många glömde;
Men några mins jag än; och liksom blomman
Ur fröet vexer, som i jord man gömde,

Så ur den halft förgättna sagoringen
En verld af under vexte i mitt sinne.

Jag målar den så godt jag kan, och ingen
Skall skratta åt den gamla gummans minne,

1. Kyrktuppen.

Nu få wi höra en mycket märkvärdig saga, som också kunde heta: högmod går för fall, men eftersom der talas bara om en kyrktupp, så må den heta efter honom, och hwarothen får tänka om den just hwad han behagar.

Det war engång en kyrktupp, som satt uppå ett mycket högt torn. Hwarifrån, han war hemma och huru han kommit sig så högt upp i werlden, det är minsann intet godt att säga. Wißt tror man att hans pappa war ingen wanlig tupp, utan en timmerman, som kunde flåra i tråd både slakterbrnar och skepp, och så tror man att timmermannen lagat honom af en stock och hisat honom med tåg upp på tornet, efter han war stocklat och ej kunde låra sig flyga. Men kanske tar man fel; kanske war han fordom premiertupp i den stora fedrottningen Gilimiliadolgas höns hus och råkade på en af sina utflygter komma för nära kyrkan, och allt hednistt otyg, som kommer den för nära, förwandlas i ögonblicket till tråd eller sten. Uttnog, kyrktuppen satt nu på tornet allrahögst

upp, så högt att derifrån syntes hela jorden ej stort större än en pankäka och menniskorna liksom flugor, hwilka sprungo omkring och snälades på pankakan, tills någon kom och förde bort dem derifrån.

Kyrktuppen war mycket stor. Han hade en hög rödmålad tuppkam ofwanför näbben, gröna ögon så stora som trädtallrikar och en mycket yfwiig stjert. I hans mage rymdes wäl tre tunnor råg, så glupsk war han. Och så må man tro att han war högfärdig. För det han war så stor och satt så högt upp, tyckte han ingen i werlden war hans like. Annars säger man om alla tuppar att de ha en fläng af högfärdsjukan och det kan man wäl se på deras fasoner, när de sitta och brösta sig på sophögen och sträcka näbben i wädret, liksom wille de säga till hwarochen som ser dem: hwad är du för fnass?

Men man skall få se att sådant slutas illa. Mången stormodig tupp har mistat nacken, när hans herrskap ställt till kalas, och sedan han en stund flaxat omkring utan hufwud och suttit fundersam på planket, har han utan krus blifwit plockad och lagd i stekgrytan och till slut blifwit uppåten, precis som andra fåglar, med ordentlig sås och lingonsylt och gurkor.

Kanste war det för det han wiste att han ej dugde att halsbyggas och åtas, som Kyrktuppen war ännu mycket högfärdigare än andra tuppar. Hwart han än kopade omkring

med sina stora gröna ögon, såg han ingen i hela werlden som satt så högt upp som han. Han började derföre tro, att han war förmer än alla andra och att hela werlden borde wara honom underdänig, och derwid tänkte han wid sig sjelf så här:

„Sag är en stor tupp, en mycket förnäm och ståtelig tupp är jag. Min like bland tuppar finns inte. Sag är ett riktigt tuppmajeståt. Det syns påtagligen att den här kyrkan är bygd enkom för min skull, för att skaffa mig en plats, som är wärdig min höga rang. Och efter jag sitter högst på kyrkan, så måtte jag wäl wara den, hwilken man dyrkar som den högste; till min ära uppstämmer orgeln sina lossånger, och menniskorna här nedanföre, som hwar söndag samlas här omkring kyrkan, komma hit blott för att tillbedja mig. Ja det är wißt, att en stor, en mäktig, en högst förnäm tupp är jag.“

Men förnämt folk har stundom rätt ledsamt, och det hade också kyrktuppen. Flyga kunde han inte, arbeta wille han inte och äta behöfde han inte. Det war ej utan, att han ju ibland med en wiß afund betraktade prostens höns, som någongång trippade ända fram till tornfoten och krassade så behändigt upp sanden och plockade sig ett och annat korn.

En dag hände sig att en kråka råkade flyga öfwer kyrkan nära förbi kyrktuppen, som satt der fnurrig och twår och för-

argade sig öfwer att någon understod sig flyga nästan likaså högt som han behagade sitta.

„Qua! qua! skrek kråkan, hur står till, tupp?,

„Hwad angår det dig? snäste tuppen. Jag tycker du åtminstone kunde kalla mig Ers Excellens.,,

„Hjertans hjerna,, skrattade kråkan. Men så såg mig, blir det inte i längden tråkigt för Ers Excellens att sitta så der ensam och göra ingenting. Jag tycker Ers Excellens skulle gifta sig.,

„Jag gifta mig? sade kyrktuppen. Hwar skulle jag finna någon hõna så hög och förnåm, att jag utan skada för min rang kunde fria?,

„Ers Excellens har rätt, en sådan finns ej i hela werlden. Men åtminstone borde Ers Excellens ta sig något arbete för händer. Sådant förkortar tiden och gör att man blir glad till sinnes som en spelman.,,

„Arbete? snurrade tuppen och såg på kråkan med mycket förakt. Stort och förnämt folk brukar aldrig arbeta. Det påfar sig inte.,,

„Åhå, tänkte kråkan wid sig sjelf när hon flög bort, du har ej mycket sett dig omkring i werlden, kåra tupp, så högt du ån sitter. Jag wet rätt wål att högtuppsatt folk ofta har

S a g o r

af

J. Topelius.

Första Samlingen.

G. Klein

Med 8 färgade plåcher.

HELSINGFORS,
HOS A. W. GRÖNDAHL.

1847.

Fredrika Calmann

meta arbete och bekymmer än de som äro lägre. Men sådana der dumdryga karar, som kyrktuppen der, tro förnåmheten bestå deruti att man ej gör Guds skapade grand, utan sitter stocklat och låter andra passa upp sig och har hjertans ledsamt. Det syns också att kyrktuppen är flera hundra år gammal och tänker så som man tänkte i hans ungdomstid, ty nu begriper man bättre än förr att alla wareser på jorden måste arbeta och wara slitiga, om de wilja wara lyckliga och nöjda. Det förstår inte tuppen, utan för det han är så genomlat, så säger han: det passar sig ej för mig att arbeta.,,

Och så war det verkligen som kråkan trodde. Tuppen war lat och högfärdig, det war hela saken. I flera hundra år hade han suttit deruppe på tornspetsen och ej gjort strå i kors, ej engång så mycket som galat; ja han war så lat, att han ej rört sig ur släcken på alla de hundra åren; då kan man tänka huru genomfiskadt lat han war. Han hade nu riktigt behöft sig en risbastu. Men wi få wäl höra huru det gick med honom.

En wacker dag, när kyrktuppen som wanligt satt och stirrade ut i himlens blå och såg mycket menande ut, fastän han tänkte just ingenting, såg han med förundran en stor hop folk nedanför kyrkan. Hvad kan det wara? tänkte han, det är ju ingen söndag i dag. Snart nog fick han också se hvad det war.

Det war en lindansare, som hade spännt upp ett tåg emellan kyrktornet och klokkstapeln och på det tåget hoppade en liten goße och en liten flicka och dansade mot hwarandra och gjorde förunderliga swängningar. Säså, tänkte tuppen, war det inte annat? hwad bryr jag mig om sådant pjoller?

Men rätt som det war, kastade den lilla lindansaren en flängkyß åt folket och så for han af som en katt uppför kyrktornet, ty der woro af gamalt jernpinnar inslagna i wäggen, den ena ofwanför den andra. Upp efter jernpinnarne klef nu den lilla goßen och kom allt högre och högre; till slut war han nära tuppen. Åhå, tänkte tuppen och såg himmelsfrierande arg ut.

Men goßen låt sig inte förtryta, utan ett tu tre war han med ett språng upp på tuppens rygg och satte sig att rida och höll sig fast med händerna wid tuppens hals. Hopp säla! sade han.

Då skall man tro att tuppen gjorde stora ögon och fann sig grufweligen förnåmad, der han satt i sin högfärd och trodde att ingen i hela werlden war hans like, och nu satt der en nåsvis pojfbytinge på hans rygg och ropade: hopp, säla! hopp, säla!

Först wåntade han att hela kyrkan skulle ramla af förundran öfwer en sådan oförskåmdhet. Men när ingenting blef

af, bbrjade tuppen wrida och swånga sig åt alla wåderstreck i sin stora förödmjukelse, ty hwad skulle han göra? Han hade ju warit så lat att han hwarken lårt flyga eller gala, derföre fick han nu sitta tyst och stilla och tåla den knäcken som hans högfård fick, när goßen red på hans rygg och ropade: hopp, fåla! hopp, fåla! So jo, det går så, när man är lat och högfårdig, så råkar man till sist illa ut här i werlden.

Nu, som sagdt, satt kyrktuppen der på samma tornspets i flera hundra år och wåntade allt att någon owanlig lycka ändå till slut skulle wederfaras honom för hans stora förnåmhets skull. Kanste wåntade han att, der han satt, bli förgylld med klaraste gull och skina som solen, eller trodde han att han en dag skulle bli utropad till hela jordens stortuppsultan. Alltnog, han wåntade och wåntade, men aldrig kom den stora lyckan.

Huru länge han nu wåntade, så blef han dock på sistone mycket gamal och murken, så att den ena trådbiten efter den andra föll af honom när det blåste. En dag när det war en stark storm, kom en wåderpust farande öfwer kyrkan och blåste bort tuppen från tornspiran och förde honom genom lusten med sig till sjön. Der fick nu tuppen, wimmelkartig som han war, för allrafista gången ångra att han ej lårt sig flyga och gala, ty hade han kunnat det, så hade han ej blåst i sjön, utan

i stället flugit på rådstugutaket och satt sig att gala der, så att magistraten och hela staden förundrat sig. Men nu blåste han i sjön och dref der omkring med wågorna, tills han ka- stades upp på en strand och blef der liggande.

Och på stranden war en liten stuga och i den lilla stugan bodde en gammal gumma, som hade en goße och en flicka. Och goßen och flickan lekte en gång på stranden och hittade der den stackars gamla fyrstuppen, som nu war mycket be- dröflig att se, ty wågorna hade bortsköljt målningen af honom och han hade skubbats mot stenarna, så att han war utan både nåbb och stjert. Då sade barnen: „se der så wi öf en präktig kråksframma, efter mamma klagat att kråkor och spar- war äta upp hennes sädda ärter. Kom, låt öf ta ett tåg och hala honom upp i årtlandet.“

Och så blef då fyrstuppen på sina gamla dagar satt till en kråksframma i en gammal gummas årtland, i stället för att bli förgylld och utropas till hela werldens stortuppsultan. Och när då samma kråka, som engång i hans wälmarksdagar kallat honom Ers Excellens, kom flygande till årtlandet en dag, kände hon igen sin gamla wån och ropade så högt att alla kråkor i hela neyden hörde det: „se på Hans Excellens fyrstuppen, som nedlätit sig att bli en simpel kråksframma! jo jo, högmod går för fall.“

Men en gammal kråka, som satt nära intill på en gårds-
gårdsstör, bannade den andra och sade: „må vara att tuppen
warit högfärdig och lat och att det derföre gått honom illa,
men nu är han gammal och olycklig, och den gamla och olyck-
liga får man aldrig försmåda, äfwen om han skulle ha gjort
illa i sina unga dar. Det kan ingen weta huru det går med
en sjelf på ålderdomen.,,

Det allt hörde den gamla kyrktuppen. Men han kunde
ej swara dem ett ord, ty han war utan nåbb.

2. Skeppet Nephant.

Torneå heter den stad, som ligger högst upp i norden af Finland wid mynningen af en stor och wacker flod, som kallas precis som staden Torneå. Det wore wäl ej alldeles riktigt att kalla Torneå en stor stad, ty i Finland har man nog större, men säkert är emellertid, att der finnes en kyrka och en skola och en borgmästare och en fiskal, alldeles som i stora städer. I elfwen fångas många stora laxar, som saltas i tunnor och föras långt bort för att sedan ätas med spenat eller lagas till laxlåda. Och några mil norrem Torneå ligger berget Awasara, der man får se solen om midsommarnatten klockan 12 och dit fara den tiden många resande, som skrifu sina namn i berget och äta smultron och mjölk samt silbunke i bondstugorna.

I Torneå bodde för långa tider sedan en rik köpman, som hette Pehr och wanligen kallades Tuna Pehr, efter han war hemma från Tuna socken i Sverige. Han war så rik, att han ensam ägde alla stadens skepp och hälften af alla gårdar i staden, och när kungen engång kom till Torneå, för att se midnattsolen, undfånades han af Tuna Pehr med 12

rätter mat, som alla woro gjorda af lar, och efter det då war kyligt wäder om midsommaren, lät Pehr elda i kungens rum med en brasa af idel kanel. Sa han war så rik, att han lät göra alla gångjern i sitt hus af silfwer och drack hwarje afton ett halstopp öl ur en guldkanna med sex diamanter på locket. Ufwen hade han i sitt stall fyra tama björnar, hwilka hwar och en fingo ett lefwande lam till mat om dagen.

Men som nu menniskan aldrig får nog, om hon än ägde hela werldens skatter, så tyckte Pehr, att han, som war så rik, borde bli ännu dubbelt rikare. Och han lät dertfore estersöka en ryktbar trollkarl från Lappland och frågade honom, under löfte om stor wedergållning, om råd, huru han inom kort tid skulle förwärfwa dubbelt så mycket som han nu ägde. Trollkarlen strök sig om sitt skägg, tog sig en sup och menade att saken wäl tälde att fundera uppå. Och sedan han begrundat den saken i sju år och i sin tur rådfrågat både andarna i luften, trollen i bergen och de döda i kyrkogårdarna, infann han sig en dag med följande besked:

Jag skall säga eder, fader Pehr, — ty på den tiden buro endast adelsmän herretitel — jag skall säga eder, att ni drifwer eder handel i alldeles för liten skala. Här har ni edra sju fartys, som årligen föra ut några fattiga tunnor tjära och hämta hem några eländiga tunnor salt, hwarpå ni förtjenar

några tusen riksdaler i sender. Men om ni hade ett stort skepp, som ensamt lastade så mycket som 100 andra skepp, så skulle ni på en gång vinna mer än 100 gånger så mycket, som härintills; begrep ni det, fader Pehr?

Håhå, sade Pehr, hvad jag det begriper, men för att hitta på det, behöfwer man ej wara någon trollkarl. Det är allt godt och wäl, kåre wår, men hwar i alla dagar skall jag taga wirke till ett sådant skepp och manskap, som bygger det?

Det skall blifwa min sak, swarade trollkarlen. Jag är ej för ro skull hundra wintrar gammal, jag har lårt min konst af fulfråsen på fjällen. Tag hit hundratusen riksdaler att börja med och bygg färdigt ett lagom skeppswarf wid hafwet, så skall jag hämta er manskap och wirke nästa winter.

Men om du bedrar mig? sade Tuna Pehr.

Jag swår wid mitt skägg och wid alla sju björnknotorna i mitt bälte, sade trollkarlen.

Nåwål, då tror jag dig, sade köpmannen.

Tuna Pehr gaf då pengarna som begärdes och byggde sig ett gråfeligt stort skeppswarf ute wid kusten, der hafwet war djupast. Och nästa winter kom riktigt trollkarlen med många hundrade feror af det allragrößsta furuwirke man nånsin sett, sådant som weyer på Kuusamo fjäll och i Paldamo ödemarker,

och furorna, som dertill fälldes, woro icke stort yngre än syn-
 dasfloden. Det war en förunderlig transport: i stället för hä-
 star, spändes för hwar slåde två wåldiga björnar, som mur-
 rade och brummade, så att allt folk i Torneå stad tog med
 förfräckelse till flykten. Och bredwid lasen gingo mån af det
 gamla Dwånerfolket som bodde på fjällen och i ödemarkerna
 samt woro ett par hufwuden högre än andra menniskor. De
 buro kring axlarna björnhudar och för resten idel ludna kläder
 af renskinn; i händerna höllo de förfärliga slagyror och woro
 till påseendet så bistre, att alla kristna menniskor lupo till skogs
 för dem. Ty icke utan grund påstod folket, att desse mån woro
 odöpte hedningar, och på presternes frågor, till hwilka försam-
 lingar de hörde, swarade skogsmännen hänleende: till Eufila
 Kapell af Karhula socken; låtandes dermed förstå, att deras hem-
 bygd war i björnars och wargars land.

Emellertid byggdes nu med detta wirke och detta arbets-
 folk det allraströsta skepp, som någonsin i werlden funnits
 och hwars make wål aldrig kommer att byggas mer, sedan
 Dwånerfolket dödt ut eller krumpit ihop till werten, på samma
 gång som deras jättefogar. Det skeppet war så stort, att des
 akter stod wid Torneå och fören räckte ända till NyCarleby,
 och bogsprötet med des tacklage nedslög skogarna i Sawastland,
 när stammen wändes ditåt. Det hade tre måster och mellan

hwar mast war så långt, att swalan, som dock är en af de snabbaste foglar, behöfde en dag, för att flyga från den ena masten till den andra. Och så höga woro mästerna, att när en liten skeppspojke sticlades att klifwa upp i stormårsen, märkte man till sin förundran, att han war en gammal gråhårsman när han kom ned igen. Till besättning på fartyget utwaldes tvåtusen raske matrosar, som hwar dag tillsammans förtärde 100 pund årtor och 1000 fat gröt, och i hwarje block fanns en frog, der manskapet kunde taga sig till bästa i elakt måder. Men det värsta war, att när det ofantliga skeppet skulle wända, måste en kurir i tre weckor rida i sporrsträck från den ena wanten till den andra, ropande med full hals, så att han war på wåg att mista andan: Klart att wända! ro'r i le!

Sagan berättar icke huru det gick till att få skeppet på flott watten; man wet allenast att det hette *R e p h a n u t* *). Och trollkarlen, som war dess upphofsman, signade *Rephanut* med hwarjehanda konst, så att hwarken eld, luft eller watten skulle förorsaka dess undergång. Så återstod då blott att anskaffa en kapten, som skulle föra fartyget, och fördenskull låt

---

*) *R e p h a n u t* är icke annat än *T u n a P e h r* med omwända bokstäfwer och ett h litet, omslyttadt. Det war en egen sorts högfärd bos *Tuna Pehr*, att på det sättet sticka sitt namn bak fram ut i werlden.

rederiet i alla Finlands och Sveriges städer kungöra, att hwilken skeppare som kunde på 18 mils afstand se hwad rådstuguflockan war i Torneå och med sin ropare öfwerstå 10 forsarsdån, den skulle mot kungliga wilkor antagas till kapten ombord på Nephanut. Der kommo då både från wester och söder en stor mängd sökande, men ingen kunde fullgöra profwen, så att man redan började mistrosta om man alls skulle få någon. Tuna Pehr war då i beråd att antaga trollkarlen till skeppare, men denne swarade: nej jag tackar ödmjukast, jag har en ofantlig respekt för salt watten; finge jag helst segla i rhum eller brånwin, så kunde det hända att jag låt öfwertala mig.

Ändtligen kom der en liten karl från Nådendal, icke öfwer två alnar lång, slintskallig, hjulbent och kostelig att se uppå. Denne mannen ställde sig på kyrktrappan i Limingo, som ligger 18 mil söder om Torneå, och när man frågade honom hwad Torneå-flockan war, swarade han: wänta litet, 12 mil härifrån flyger en flock af 68 gås mellan flockan och mig. — Och när de woro flugna, sade han: flockan är precis 21½ minuter öfwer 10; men det är oförswarligt af magistraten att ej låta sopa bort spindelwäfwen från timwisaren, der surra 2 gestingar, 11 flugor och 39 frankar, hwaribland 14 med långa ben och de öfriga med korta. När man underrättat sig att så verkligtigen war, förde man karlen på en klippa i Ämmå stora fall

wid Kajana och lät honom ropa åt forskarlarne, som stakade uppsför Merikosti strax inwid Uleåborg, att de skulle hämta åt honom den största lar, som fångades i Turka pata. Wid det han då ropade så att det skalf i elfstränderna, wände sig allt folket i 120 forsbåtar längs hela elfwens sträckning om och frågade: manne åfskan går i Lappland? — Så blef då den lille Earlen antagen till skeppare på Rephanut och fick i månads-hyra så mycket som en hel sockens kronoskatt, hwilket för året utgjorde wid påf så mycket som kungen den tiden hade i skatt af hela Uleå län och det landet Kajanien.

Derpå beslöts att skeppet Rephanut skulle lastas med tjära och åkerbårshytt samt gå till Polynesien, för att derifrån återhämta vanill, peppar, ingefära, kardemumma och muskotblomma samt för resten guldsand och perlor, så mycket som rymdes, till barlast. Och så seglade Rephanut. Men hwilket grusweligit dån som hördes i hafwet på femtio mil omkring, när wattnet forsade kring des stäf, och hwilket gnisslande och brakande, när tågen halades an, och hwilket uppror deraf uppstod bland alla hafwets innewånare, från och med hwalffisken och delphinen, ända till girsen och flundran, det är alldeles omöjligt att beskrifwa. Aldrig hade man sett ett sådant oformligt widunder.

Tuna Pehr och trollkarlen stodo på skeppsbryggan wid Torneå och gnuggade händerna af förnöjelse, när skeppet seg-

lade. Den ene tänkte på huru han med pengarna för skeppets last skulle köpa hela Finland och törhända en god bit af Sverige med; den andre menade i sitt sinne att han skulle fordra åtminstone hela Lappmarken med alla dess renar och björnar till lön för det storverk han gjort. Att Nephanut möjligen kunde förlisa, som andra fartyg, det föll ingen af dem in, eftersom skeppet war förtrolladt mot eld, luft och watten. Men man skall få höra huru det gick.

Dyckan war nemligen den, att man alldeles förgåtit att trolla Nephanut ochså mot det fjerde elementet, eller jorden, med allt hwad dertill hörer, såsom stenar, grund, korallbankar och dylikt. Trollkarlen hade föreställt sig, att om ån skeppet stötte mot hundrade klippor och brast i hundrade stycken, så skulle det wara den lättaste sak att bota sådant, når wind, watten och eld hjälpte till, i stället för att skada. Desutom står det i ingen hermåstares makt att förtrolla jorden, i anseende till de många döda, som äro begrafna deri och på hwilka ingen trolldom biter. Nephanut war således säker för allt, utom för hafsbottnens försåt, och det fick man erfara snart nog. Snappt hade ankaret hiswats och akterståfwen begynnt skrifa ett stycke ifrån Torneå redd, innan förståfwen redan befann sig i Dwarfen utanför Wasa. Här hände sig att hafwet på sina ställen

kändes för grundt, så att kölén strapade i sanden, hvarföre skepparen med sin thordönsstamma befälte att man skulle utkasta en hop stenar och mull, som man intagit till stufning mellan lasten. Sagdt och gjordt. Kuriren red i sporrsträck kring däck med befällning här om och strap utkastades dels borbord, dels styrbord om skeppet en mängd klippor och mullhögar, hvaraf man med säkerhet wet, att den stora vackra skärgård uppkommit, som nu sträcker sig längs kusten från Kaskö ända bortom Jakobstad. Så kom då Rephanut med knapp nöd ur Dwarfen. I Östersjön gick en temmeligen hög swellsjö efter en storm. Kocken stod just och brasade gröten i kabysen, då en ofantelig wåg slog öfwer bord och förde med sig en holländsk brigg, som hals öfwer hufwud slungades in i grötgrytan. Si på de dumma Ålandspojkarne! skrek kocken. De ha lagat små årtfidsbåtar wid stranden och nu kastar hafwet dem hit för att smutsa ned wår gröt.

Nu skulle man wända i Östersjön, för att segla ut genom Drefund och Kattegat, och det war icke det lättaste. Det brasades och det halades på den fason, att man så när i en knapp wändning seglat twärs öfwer Köpenhamn, men ändtligen gick skeppet öfwer stag, och nu styrde man med full sida wind rakt in i Drefund. Hejssan! ropade kapten, och hurra! skrek manskapet, men de hade ännu icke hejat och hurrat ut, när skeppet

törnade på och blef fastsittande, som om det blifwit ditkiladt. Och det war i sanning icke underligt, ty när man närmare såg sig om, befanns att skeppet war bredare än hela sundet, och att det följaktligen satt fast alldeles likt en pojke, som pinat in hufvudet mellan twenne plankspolar och icke får det ut igen.

Der stod nu Nephanut. Af den håftiga stöten hade kaptenen och samtliga manskapet fallit att sitta, och ingen lärre finna det underligt, att i denna ställning hurraropen fastnade dem i halsen. Man kan föreställa sig, huru der nu bråkades och bråfades, för att komma lös på flott watten igen. Men ehuru vinden gjorde sitt till och wågorna sitt, för att lyfta skeppet och skjuta det tillbaka, så blef deraf ingenting. Det stod ohjelpigen der, och när både kapten och manskap arbetat sig trötta, togo de för sig af last och inventarier allt hwad de kunde samt begåfwo sig i land.

I fulla sex weckor stod Nephanut salunda på grund och efterhand hade Danskar och Swenskar, som kommo hoptals för att bese detta mirakel, plundrat allt hwad skeppet tillhörde. Säkert är åtminstone, att på den tiden hwar torpare på hela danska kusten hade råd att bestå sig åkerbårshylt till desert uppå mjölgröt och paltrödd. Men efter de sex weckornas förlopp kommo swära klagomål till Kungen af Danmark. Skeppet

Rephanut, så sade man, stänger hela sundet fast som med en brygga, så att intet skepp der kan komma hwarken ut eller in. I Kattegat ligga redan 600 fartyg och wänta på att slippa in och i Östersjön, 700, som wänta på att slippa ut. Hela werldens handel tar en obotlig skada, ja det går så långt, att man rättnu ej mera kan få kaffe till Kungens kök och champagne till hans bord, om Kungen ej skaffar bort Rephanut. Och dertill, sade man, kommer en annan swår olycka. Man wet att i Östersjön och des wikar många stora strömmar flyta ut. När nu skeppet Rephanut fördämmer Östersjöns bästa aflopp, så uppstå häraf grusweliga öfverswämningar, hela länder dränkas, hela städer förstöras i grund och rikets undergång är för handen, om Kungen ej är så nådig och skaffar bort Rephanut.

Detta tog Kungen i öfverwägande, och för att med ens göra slut på detta förhatliga fartyget, gaf han ordres åt sex linieskepp och 8 fregatter att lägga sig alla i en rad med bredsidorna sträckta tvärs öfver sundet och aflösa sina kanoner på Rephanut, för att förstöra det ända till sista spillran. Så skedde ock som Kungen befallt. Alla skeppen lade sig på det anwista stället och på en wink af Kungen skulle alla aflösa sina kanoner på engång. Man beredde sig på en förfärlig knall och alla officerare hade knutit silkesnäsdukar om sina öron, för att ej få dem i ewigt baklås. Ett! sade Kungen. Tu! Tre!

— men icke ett skott small af. Hvad pocker är det här? skrek Kungen, der han stod på slottswallen. Kanske man ej förstått mig. Ett! tu! tre! — nej icke att man skulle ha hört en knäpp, ehuru man såg flera hundrade luntor blänka. Det war så tyst, att man kunnat höra en mygga surra.

Det här går för långt, ropade Kungen i vredesmod. Jag tror man will gåcka min kungliga wilja. Fort adjutant, rapportera in orsaken, hwarföre de ej skjuta!

Adjutanten flög af som en pil och war lika hastigt tillbaka. Ers Majestät, sade han och förde handen till hatten, jag får i underdånighet rapportera det allrabesynnerligaste förhållande. Ers Majestäts befallning har blifwit punktligt åttlydd, alla kanonerna laddade med skarpa skott, luntorna tända och förda till fånghålen i samma ögonblick Ers Majestät sade: tre! Och likwål, så otroligt det låter, brann ej ett enda skott af.

Det måste varit något fel i laddningen, sade Kungen. Man skall ladda om alla kanonerna på det sorgfälligaste och åter fyra af på kommando.

Befallningen åttlyddes på ögonblicket, kanonerna laddades om, tecken gafs, men ogörligt nej, det smållde ej! Håren reste sig af förundran på hela kongliga danska sjoequipaget; officerarnes stångpiffor stodo upprätt i höjden. Det är fel i krutet,

sade man. Om Ers Majestät så befaller, så hämta wi nytt krut och lägga deraf ett par hundra centner in i skrofwet på Nephant, så språnga wi det ofelbart i luften.

Rungen gaf dertill sitt bifall, och innerst i det till undergång dömda skeppet lades nu ett helt berg af det finaste polerade krut, tillräckligt att språnga i stycken hela Köpenhamn. Alla närvarande drogo sig försigtigtwis långt derifrån och quarlemnade blott en grof misgerningsman, hwilken dagen derpå skulle mista hufwudet, men nu fått nåd på det wilkor, att han skulle påtända en famns lång swafweltråd, som ledde till krutet, hwarefter det stode honom fritt att kasta sig i sjön och simma undan det fortaste han kunde. Allt folk i Köpenhamn och Helsingör blef strängeligen tillsagdt att hålla sig inne i källrar och kamrar, för den fäseliga explosionens skull. Swarochen wäntade nu med bäsivan att hafwet skulle remna af den ofanteliga smällen; man såg den lifdömdel swånga sin lunta och hoppa i sjön, man såg genoa fikare swafwelträden brinna, och i samma ögonblick . . .

. . . i samma ögonblick hördes platt ingenting.

Det hade gått med minan alldeles som med kanonaden.

Rungen befallte nu i rättwis wrede att ditkalla den som tillverkat krutet och frågade om han hade lust att dömas som

riksförrådare, efter han sålt åt kronan sådant krus, som icke fattade eld. Den stackars mannen bråkade förgåfves sin hjerna med att utfundera orsaken, och anhöll som en nåd att sje: f få anställa ett försök. När detta icke lyckades bättre, än det förra, bars kruset åter på landbacken och misgjerningsmannen, som wille bewisa att han verkliga förgåfves antändt kruset, begaf sig till kruthögen, wadade upp till knåna i det swarta och stack en brinnande swafwelssticka deri. Genast sken en blixt genom hela nejden, en fruktanswård knall skakade luften, ett ofantligt rökmoln höjde sig öfwer stället och man trodde ej annat, än att jorden skulle remna i stycken. Kruset hade fattat eld och af fången som tände på fanns sedan ej en bit så stort som ett potatis engång. Ett grusligt tillbud war det; hela danska armén blef lomhörd, och man säger att från den dagen har allt hwad officerare heter en obegripelig affky för krus.

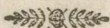
Då framträdde till Kungen en gammal amiral, förde handen till pannan och sade: Ers Majestät, jag ber att i underdånighet få yttra min mening. Skeppet Nephanut synes mig förtrolladt mot eld, luft och watten, hwilket jag sluter deraf, at hwarcken wind, wåg eller krus förmått göra detsama den ringaste skada. Jag får derföre i underdånighet föreslå, att man försöker om icke jern får makt öfwer detta finska widunder och att man skickar 10,000 timmermän för att hugga det

i stycken, hwarefter man af wirket kan bygga hela danska flottan ny. Lyckas detta, så skall Ers Majeståts flotta, förmedelst besvärjelsens makt, blifwa för alla tider oöfwerwinnerlig.

Detta råd syntes Kungen godt och anstalt fogades genast om uppåd af alla timmermän i Köpenhamn, för att lägga hand på Nephanut. Men se! när folket kom med sina yror och bilor för att sönderhugga fartyget, hade något tilldragit sig, som man icke wäntat. Sannolikt hade de hedniska trollmakter, som fogat skeppet tillsamman, icke unnat menniskor någon redbar nytta deraf, utan genom deras tillskyndelse hade der infunnit sig en ganska liten mask, som med otrolig hastighet söndergnagade fartyget, så att hafwet wida omkring war hwitt af det trådmjöl eller sågspån, i hwilket timret förwandlades under maskens tänder. Alltså förgicks det stora skeppet Nephanut genom en liten mask, och Konungens folk hann deraf ej rädda mer än ett litet stycke af brädgången, hwilket stycke likwäl war stort nog för att deraf bygga en hel kyrka. Många år ha förgått sedan detta hände, men det finns ej den sjöman, som seglar på watten mellan Torneå och Ålands haf, och som icke hört talas om Nephanut. Ännu stundom når det i Dvarken och Östersjön uppstår tjocka i sjön och töcken taga förunderliga gestalter i morgonsfymningen, tror man sig midt i dimman se ett ofanteligt skrof med måster, som höja

sig ofwan molnen, och segel, som fladdra på sållsamt wis för luftdraget. Då skaka de gamla matroserna på hufwudet och säga sinsemellan: det syntes igen, det der du wet. Nog lär det vara rådligast för kapten att lägga bi.

Men hwad Tuna Pehr och trollkarlen sade om skeppets förlust, derom har man inga säkra underrättelser. Hwad man med wisshet wet, det är att Tuna Pehr från den stunden blef fattigare och fattigare, tills han sist fick gå på rota gård och gård emellan. Trollkarlen åter blef från den dagen allt gråare och gråare, till han såg ut i ansigtet som ett getingsbo, och derpå förswann han, och ingen wiste hwart. Men aldrig får man mera se ett sådant skepp som Rephanut.

B. Fattig-Gubben.

Har någon sett Luchteå fattiggubbe? Han står der wid kyrk-trappan, klädd i blå frack och gula byxor, — hwilket påtagligen är alldeles för gentilt för en fattiggubbe — och sträcker ut handen åt alla resande, som fara på wägen, och alla andåktiga, som färdas till kyrkan. Der har han stått sina femtio år och mer och begärt allmosor, och ingen kan räkna alla de trestyfwerslantar och femkopekar, som under tidernas lopp trillat in genom det lilla hålet i hans barm. Ja när han war ny, hånade sig att der kommo bondgummor med silfwerriksdalrar i halsduksnibben och wille försöka om mäntro och så en stor penning skulle rymmas in i hålet, och så har silfwerriksdalern af wåda fallit dit in och blifwit der, huru ån gummorna beröfwer beskifwat sig. Man skulle tycka att han borde nu redan wara åtminstone så rik som ett kommerseråd, när han på det sättet samlat i många år, men långt derifrån. Därtom kan man säga att han blifwit allt fattigare, ju längre han stått der; åtminstone har han blifwit mycket urblekt och glämig i ansigtet, och ett stycke af näsan har fallit af och blifwit bort-

fopadt jemte annat skräp. Man är ej fattiggubbe för ro skull heller. Det kostar på att natt och dag stå och tiggas wid landsvägen, det må blåsa och regna och snöga och frysa aldrig så; och mest går det en till sinnes, att se kyrkvaktaren komma engång i månaden och öppna luckan i ens ryggs och taga ut alla de skatter man samlat. Hwad hjälper det fattigubben att gnida och hushålla, att ständigt se ömkelig ut och tiggas ihop sina styfrar, när hela rikedomen om en månad går sin kos genom ryggen? Nej, man kan wäl säga, att det är en hundpost, att stå så der till allas spektakel och åta koppar och silfwer och wara lika mager och eländig ändå i alla sina dagar.

Men med Eochtea fattiggubben är det en egen historia, och den skall jag berätta. I socknen bodde fordom en gammal inhysing, wid namn Pietari, wanligen kallad Puu-Pietari eller Tråd-Peter, emedan han war en utomordentligt trådslögmän, som kunde med sin lilla tålgknif utskära de förunderligaste saker, icke allenast hästar åt bondpojkarne, utan jemwäl släkterörnar, gripar, dockor och allehanda konstiga figurer. Men i sitt hjerta war Puu-Pietari en sniken och arglistig man, som icke tänkte på annat, än att samla pengar på hwad sätt som helst. Sa han war så girig, att han under en sten i skogen hade nedgrävt en skatt af flera hundra riksdaler i silfwer och guld, hwilken han samlat dels genom trådslöjd, dels

genom tiggande under många år; men deraf wiste ingen, emedan den gamle skalken utwärtens ställde sig såsom den allrafattigaste usling, med hvars trafor och magerhet hwarechen hade medlidande.

Når man nu wid kyrkostämman kom öfwerens derom att socknen behöfde en fattiggubbe, beslöts enstämmigt att denne skulle förfärdigas af Puu-Pietari, både för hans håndighets och hans fattigdoms skull, för att skaffa honom förtjenst. Så skedde ock; men ingen war med detta uppdrag belåtnare, än Puu-Pietari sjelf, ty han hade i sitt sinne utfunderat, huruledes fattiggubben skulle för honom blifwa en riklig inkomstkälla. För detta ändamål hittade han på följande skålmstycke.

En fattiggubbes mage är, som man wet, ihålig. Dit infalla alla slantar, som gismilda menniskor insticka genom hålet i gubbens bröst, och dessa penningar uttagas sedan genom en wäl tilläst lucka i gubbens rygg. På sidan om denna lucka, till hwilken kyrkowåktaren ensam hade nyckeln, hade nu Puu-Pietari anbragt en lönnlucka, så konstigt inpassad, att ingen kunde märka den. Når nu fattiggubben blef uppställd på sin plats och den ena slanten efter den andra trillade ned i hans innandöme, passade Puu-Pietari uppå någon mörk natt, när månen icke sken, och tömde genom lönnluckan fattiggubbens samlade skatter. Men så klok war den skålmen, att han icke

roffade åt sig allt som för tillfället fanns, utan alltid för syn skull lemnade några slantar qwar, på det man ej skulle misstänka en tjuftwahand, utan tro att den sparsama allmogen icke bestått de fattiga mer än så. Detta fortfor så en lång tid, och Puu-Pietaris egen göma under stenen blef allt rikare, men fattigkassan hade så klana inkomster, att hwarothen förundrade sig.

En söndag wid månadens slut, när kyrkowåktaren efter wanligheten redowisade för hwad han uppburit, rynkade kyrkoherden på ögonbrynen och sade med owanligt strång ton: „hör på, min kära wåktare, jag har all anledning att anse er för en redlig och rättskaffens man, men jag får tillstå, att detta förhållande med fattiggubben förefaller mig ganska besynnerligt. Har jag icke sjelf med egna ögon sett, huru folket hoptals stått om söndagarna kring fattiggubben och ordentligen trångts, hwem som förr skulle hinna lägga dit sin slant, och likwål, när ni redowisar för hwad som influtit, påstår ni er ha fått på hela månaden några skillingar blott. Hwad skall jag tänka derom, min kära kyrkowåktare? Läs och lucka äro, som ni sjelf säger, ofskabade, och likwål ser det ut, som wore här stöld begången.“

Man kan föreställa sig, att wåktaren wid detta tal blef illa till mods. Han insåg att kyrkoherden hade fullkomligen

rätt, men han begrep tillika, att misstanken för tjufnad närmast skulle falla på honom sjelf, som hade nyckeln om händer. Han wiste derföre ej annat råd, än föreslå, att nedtaga fattiggubben, undersöka honom mycket noga, ändra hans lås och banda honom med jern, wårre än en lifstidsfånge. Detta förslag gillade åfwen kyrkoherden och man beslöt att påföljande månsdagsmorgon anställa en noggrann besigtning med fattiggubben.

Emellertid när wåktaren kom hem till sig, kunde han ej underlåta att yppa sina bekymmer och pastorns misstankar för wåktaremor samt berätta för henne, huruledes man i morgon skulle syna fattiggubben. Händelsen fogade dock ej bättre, än att Puu-Pietari råkade sitta i en wrå af stugan och skrapa grötgrytan, när detta talades far och mor emellan. Strax blef den gamle skålden i sin tur illa till mods och tänkte wid sig sjelf: om man nu noga undersöker fattiggubben, så hittas man wäl slutligen min lönnlucka och så begriper hwar menniska, att det är jag, som tullat gubbens innanmäten. Nej, här är intet annat råd på, än genast i natt gå till kyrkan, bryta lös fattiggubben från wäggen, bära honom till skogen och i största tysthet göra en brasa på honom. Då tänker jag det skall wara slut med alla besigtningar, och hwem kan' bewisa att det är jag, som mördat fattiggubben.

Puu-Pietari war ej heller sen att utföra detta sitt argliga uppsåt. Så snart natten inbrutit, smög han sig ut, försedd med en yxa och en kofot, hwarmed man plår bryta ut jern, samt begaf sig till kyrkan. Det war wid nyårstiden, således midt i wintern, och så kallt att det sprakade i knutarna och snön knarrade under fötterna på den gamle bostwenn. Puu-Pietari lät sig likwäl icke förskräcka, utan wandrade på. Det enda som bekymrade honom war att det just råkade wara fullmåne då; men han tröstade sig med, att nattetid inga menniskor skulle färdas på wägen i denna köld, och desutom forder just nu öfwer månen några swarta moln.

När Pietari kommit till kyrkan och ingen lefwande warelse syntes i hela neijden, började han hurtigt sitt nattliga arbete. Det kostade ej liten möda att lösbryta de starka jernband, som fasthöllo fattiggubben wid kyrkwäggen, men det war ej första gången Puu-Pietari haft sådant arbete för sig, och derföre lyckades det honom slutligen. Wäl tjugu gånger hade han blåst i sina frusna händer, när jernbanden ändtligen lösnade, och utom sig af iswer och förnöjelse grep han nu fattiggubben hårdt i nacken, ruffade honom ett par gånger och störtade honom derpå burdus ned från kyrkirappan, i mening att sedan slåpa honom till skogen och nedgräfwä honom i snön, tills han

wid påfligt tillfälle kunde lägga torra qwistar omkring honom och göra en brasa på alltsammans.

Fattiggubbens tillwärelse hängde således på ett hårstrå. Men en oförmodad händelse räddade honom.

Puu-Pietari stod just i begrepp att sjelf nedhoppa från kyrktrappan, för att fullborda sitt elaka uppsåt, då han till sin försträckelse hörde steg af kommande menniskor knarra på den nära landswägen. Till råga på misödet gick månen i det samma ur melnet och lyste med sitt klara hwhita sken öfwer kyrkan och wägen och skogen och hela det wintriga snöklädda landskapet widt omkring. Hvad skulle nu Puu-Pietari företaga sig? Springa sin wäg? ingalunda, han skulle då genast upptäckts. Krika sig ned och krypa bakom kyrkmuren? Ja, det hade kunnat låta göra sig, om fattiggubben stått qwar på sin plats. Men nu låg han med näsan platt i snödrifwan bredwid trappan och, när månen sken så klart, måste man från wägen wid första ögonkastet upptäcka att fattiggubben war sin kos. Pietari wiste i hastigheten ej bättre, än att ställa sig sjelf på fattiggubbens wanliga plats uppå trappan och, likasom han, sträcka ut handden mot landswägen. Stor sak om kostymen ej är precis lika, tänkte skälmen inom sig; det är ändå ej så ljus, att man urskiljer det från wägen, och jag agerar fattig-

gubbe ett par minuter, tills de der junkarena passerat i allsteds
ro förbi.

Alltså klef Puu-Pietari upp på fattiggubbens plats och
skod der kapprak, orörlig och trådaktig, alldeles som hade han
warit sina egna händers verk.

Men junkarena på wägen woro twenne rymmare från
Korsholms häkte, hwilka färdades så här sent nattetid, för att
ej komma i obehaglig beröring med lånsman och fångföraren.
De woro just stadde på en upptäcktsresa framåt kyrkobyn, för
att undersöka läs och bomar i ett och annat af böndernas wist-
hus samt möjligen knalta sig till någon hyggelig färskinnspels,
ty man är ej fritagen från att hungra och frysa för det man
är rymmare. Wid det de nu passerade förbi kyrkan i män-
skenet, warseblef den ene af dem Puu-Pietari på kyrktrappan
och tog honom ganska riktigt för en fattiggubbe, som menin-
gen war. Passpå! sade han åt sin kamrat, der står en fattig-
gubbe, och efter det nu är så godt tillfälle, så tycker jag att
wi kunde gå och knipa hans pengar förrän wi begifwa oss
till byn.

Sagdt och gjordt, den andre fann förslaget godt, och strax
styrde de båda skälmarne sin kosa rakt till den tredje skälmen;
Puu-Pietari hisnade och håpnade, när han oförmodadt besann

sig i så godt sällskap. Han tog för afgjort att man upptäckt hans knep och kom för att gripa honom, men så stor var hans försträckelse, att när han wille springa sin wäg, nekade fötterna sin tjenst, och så hände att han blef qwarstående kapp-
rak, orörlig och trådaktig som förr. Rymmarne å sin sida anade intet oråd, utan satte sig ned på trappan för att pusta ut och öfwerlägga om bästa sättet att komma åt fattiggubbens penningar.

„Här står han, den snåla Kanalsjen, sade den ene, och skåms ej att är ut och är in stjåla hederligt folks penningar,“ och dermed syftade han på fattiggubbens tiggeri, men Puu-Pietari tog det åt sig och darrade i alla leder både af rådsla och köld.

„Ja nu skall det ock bli slut med honom, genmålde den andre rymmaren. Månntro wi börja med att hugga hufwudet af honom?“

„Sag tänker, swarade kamraten, att wi först hugga benen af honom och sedan hacka honom i små bitar, (Puu-Pietari tog det allt åt sig).“

„Det kan wara nog, menade den andre, att wi först ta upp magen på honom och sedan bränna upp honom, (Puu-Pietari tyckte sig redan känna en försmaf af det öde han sjelf ämnat fattiggubben).“

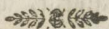
„Låt oss gripa den rackarn i kragen,“ sade den förste, och berwid kastade han försmådligt sina stelfrusna skinnhandskar i ansigtet på den förmente fattiggubben. Äfwen denna smålek höll Puu-Pietari tålmodigt till godo. Men nu grep den ena rymmarne belåtet i kragen och den andre lystade yran, för att slå till. Då kunde Puu-Pietari ej längre uthårda med sin roll, utan började spjerna med händer och fötter samt satte till att gallskrika, så det ekade i hela nejden widt och bredt omkring. Detta åter war för rymmarne högst oförmodadt. Förr hade de wäntat att kyrktruppen skulle gala, än att fattiggubben skulle sparka omkring sig och skrika. De kunde ej annat tro, än att här war å färde ett grusweligt spökeri och att hin onde i egen person varit i fattiggubben, för att anamma dem midt under deras nidingsdåd. De upphåfde nu i sin tur ömkeliga nödrop och sökte att komma sin kos det fortaste de kunde, men det lyckades ej bättre, än att hela sällskapet i största willerwalla ramlade ut för kyrktrappan, och der lågo nu alla tre skälmarne öfwer hwarandra i snödrifwan, skrikande och spjernande — Puu-Pietari i den tron att man wille gripa honom på bar gerning och göra af med honom, rymmarne åter i den förmodan, att sjelfwa afgrundens furste låg i lufwen på dem.

På sådana tankar kommer man när man har ett ondt samwete.

Nu fogade lyckan så förunderligt, att länsmän i socknen
 just samma aften fått spaning uppå att de båda rymmarne
 skulle finnas i nejden, och som han war en nitisk man, hade
 han i all tyfthet begifwit sig på ströftåg till natten, i den rik-
 tiga förmodan, att skålmarne den tiden skulle wara i rörelse.
 Det passade ock så särdeles wäl, att han, med ett par handfasta
 karlar i sällskap, råkade färdas wägen framåt till kyrkan, när
 han hörde det besynnerliga skrikandet, som gjorde ett så sällsamt
 afbrott i winternattens ödsliga stillhet. Strax skyndade han
 till stället, efter han ej kunde annat tro, än att banditerne öf-
 werfallit någon fredlig innewånare i byn. Men hans förun-
 dran blef icke liten, då han i stället fann de tre skålmarne på
 det ursinnigaste lufwas och brottas i en hög wid kyrktrappan,
 och han war ej heller sen att göra ett hastigt slut på deras
 strid. Rymmarne kände han genast igen och lät så stadigt
 basta och binda dem, att ingen fattiggubbe i werlden behöfde
 widare frukta för deras besök. Puu-Pietari war han i början
 böjd att anse för en hederlig karl, som blifwit offryldigt öfwer-
 fallen, men den stackars inhysingen, som allt war i den tron,
 att hans skålmstycke war upptäckt, började så ömkeligen bedja
 om nåd och missund, att länsmän drog dronen åt sig och tänkte:
 den der har wist ock någon trasa i byket. Och ganska riktigt
 när länsmän med strånga ord begärde få weta hwad Puu-

Pietari gjorde så här dags wid kyrkan, så bekände den gamle skalken sitt arga suffens med fattiggubben och lofwade, för att slippa fästning och spö, hela sin samlade skatt till ersättning åt de fattiga.

Och härmed är historien om Puu-Pietari slut. Men fattiggubben blef ännu samma natt inburen till kyrkowåktaren samt noga synad och omlagad, så att ingen mera kunde olofligen tilllegna sig hans rikedomar, hwarestefter han ställdes på sitt ställe igen. Hwaroehen som far förbi Lochteå kyrka kan ännu se honom på hans gamla plats wid kyrkodörren. Han ser dock, som sagdt war, numera mycket gammal och glämig ut och näsan den är för ewigt sin kos, såwida man ej en wacker dag ffickar honom till kliniska institutet i Helsingfors, der doktörerna göra nya nåsor, precis som andra menniskor göra ertuppar och sockerdockor.

4. William Selsing och hans fatt.

En saga för små barn.

Wet du, mitt lilla snälla barn, hwar London ligger? Om du läst geografien, så wet du att London är en stor stad, hufwudstaden i England, och har du ej ännu läst så långt, så bed att din mamma eller pappa är så god och wisar dig på kartan hwar England är beläget, med desß stora granna hufwudstad London.

Efter nu London är en så stor stad, så måste der ju också bo många tusende menniskor, och ibland så många tusende menniskor måste då finnas flera hundrade små fattiga barn.

Tänk dig då, min lilla wån, huru många af desß små barn, som ha så fattiga föräldrar, att de ej kunna ge dem kläder och mat, och huru många stackars små, som måste irra omkring utan taf öfwer hufwudet och skulle wara så oändeligen glada, em de hade en bit bröd, en enda bit torrt bröd, sådant som du ofta ej alls will åta! Och du, som har så mycket, mins du, hur du många gånger bedt af din mamma att få sockerbröd eller något annat godt, och då din mamma nekaf

dig det, har du wisat dig misnöjd och ledsen, liksom hade man gjort dig illa och varit orättwis emot dig. Men du skulle bara försöka hwad det är, att vara hungrig och ej ha mat; vara törstig och ej ha dricka, frysa och ej att något att wärma sig med, vara ensam och ej ha någon som håller af sig! Det allt få de små fattiga barnen göra, och wet du, det är ej för roligt!

Jag will nu berätta för dig om en liten fattig gosse, hur han slet mycket ondt, om du lofwar att alltid vara snäll mot sådana små barn, som gå omkring och begära af beskedliga menniskor en bit bröd, och om du lofwar att helst ge dem ett wänligt ord, om du inte har annat att gifwa dem.

Den lilla gossen jag wille tala om hette William Sell-
sing och hade hwarken pappa eller mamma, ty de hade båda dött då han war helt liten. Han hade också ingen annan menniska i hela wida werlden, som brydde sig om honom. Det blåste mycket kallt och den stackars William jatte sig på trappan till ett stort hus och gret bittert, ty han hade ej annat än den kalla marken att sofwa på och intet en bit bröd att äta till qwällsward. Till på köpet war det julaston, då alla menniskor äro glada och alla goda barn få julklappar. Och det började redan mörkna. Alla som hade ett hem, slyndade

sig dit, för att värma sig wid en god brasa, äta lutskiff och gröt, få vackra saker till skänks och sedan somna godt på en mjuk bädd. De sågo ej den stackars gosen, som, alldeles stel af hunger och köld, satt hopkrumpen i ett hörn af den stora stentrappan och ej wågade bedja om en allmosa, emedan han tänkte för sig sjelf, att ingen skulle höra honom eller bry sig om att stadna för att ge honom ett godt ord till tröst. Han knäppte ihop sina händer och bad att Gud, som är alla små barns fader, skulle förbarma sig öfwer honom och sända någon god menniska att hjelpa honom, på det han ej skulle frysa ihjäl på sjelfwa den långa kalla julnatten, då Jesus blef född till werlden, han som håller så mycket af alla fromma barn.

Knappt hade han slutat bedja, då han såg en liten katt komma springande genom den stora porten till huset. Den lifasom gaf sig sjelf till julklapp, den hoppade upp i Williams knå, den smekte honom så wänligt och låg helt stilla, då han med sina stela händer strök des warma rygg. William lutade sitt ansigte mot den wänliga fisken och stora tårar rullade ned på hans tröja; det gjorde hans hjerta godt att en enda lefwande warelse fanns som brydde sig om honom och som tycktes hålla af honom denna qwäll. Men hwad kunde wäl den stackars lilla katten hjelpa honom? An sen då; han war min-

fann glad att ha helst en liten katt till sällskap, då han skulle sitta den långa mörka natten ute på gatan.

Så hade han suttit en stund med fisken i sitt knå, då den helt hastigt hoppade ned på gatan och började gå in tillbaka genom porten. Tänk om jag skulle följa med, sade William för sig sjelf. Kanske den gode Guden har skickat den lilla snålla fisken att föra mig på ett warmare ställe, der jag kan få tak öfwer huswudet. Strax steg han upp och började följa katten in på den stora rymliga gården. Lilla fisken sprang så lätt förut uppför en trappa, som ledde till en wind, och William gick sakta efter. Wål stannade han ibland och tänkte: männe det är rått att jag går hit, kanske tar man mig för en tjuf och för bort mig, och så måste jag ändå gå till min gamla plats på gatan. Är det ej därför bäst jag går dit förut? Och så ämnade han wända om tillbaka. Men så hörde han i det samma hur den lilla fisken sade: „j a m! j a m!“, och se det gick William till hjertat, så att han stannade qwar och kastade sig gråtande ned bredvid katten, ty man skall weta, att J a m! hade hans mamma ofta kallat honom då han war barn, — det war bara ett kortare ord i stället för William — och nu tyckte han sig höra hennes wänliga röst och blef därför utan betänkande qwar.

På vinden, der William befann sig med sin lilla miß, war en hop mattor, som domestikerna qwarlemnad; dem bredde William ut på golfwet och lade sig helt förnöjd, ty på länge hade han ej legat så wäl. Dch så beslöt han inom sig att om morgonen gå upp i köket, för att säga att han sofwit der, ty han wille ej för allt i werlden ha på sitt samwete att ha stulit sig in utan läf. Lilla mißen kröp så wänligt intill honom, och lade sig i ring bredwid honom. Han åter lade sin arm omkring henne och så somnade båda godt.

William måste ha waknat bra sent på jultmorgonen, ty solen kastade redan sina klara strålar in genom ett litet fönster på vinden, så det just såg helt trefligt ut. William tittade efter sin lilla kamrat, men den war långesedan borta. Det är bra, tänkte William, att ingen ännu warit upp på vinden, annars skulle de wist ha wäckt mig. Dch så trippade han ned för trapporna för att säga åt tjänstfolket att han sofwit på vinden och tillika be om något att äta, ty ni mins ju att han somnade utan mat.

Så hände sig nu, att William kom in i sjelfwa köket, der man allt ännu hade kaffepannan på spisel. Der såg han till sin glädje lilla miße muntert komma springande emot sig. Hwad den war söt, det såg han nu först wid full dager. Det war den allrawackra lilla kisa som William nänsin sett, den

hade en swart ring kring halsen och alla fyra fötterna woro hwita och sågo så hjertans fina och snygga ut, och swart och hwit war den på ryggen och långa mjuka murrhår hade den

Hushållerstkan kom just ut i köket då William inträdde.

Så fattig William war, hade han likwål lärt att bocka sig. Det gjorde han strax mycket höfligt och bad madam förlåta att han warit nog djerf att utan låf lägga sig på winden; det skulle han ej göra mer, om madam förbjöd. Jassa, tänkte madam, och som hon war en hjertans god och wänlig menniska, så såg hon nog på Williams ögon att han war en beskedlig goße, och derföre, sade hon, förlåt hon honom gern. Men, frågade hon strax derpå, har du då inga föräldrar, som kunna wårda dig och skaffa dig mat och kläder? William berättade då at hans pappa dött då William war mycket liten, och att hans mamma sedan med mycken möda kunnat ge honom mat, men ändå lärt honom låsa. Sedan, då äfwen hon dog af sorg och brist och han war bara åtta år, hade han ej haft någon menniska, som wårdat sig om honom. Stackars lilla goße, sade den goda hushållerstkan, du skall få sofwa och bo der uppe på winden, om du uppför dig beskedligt. Se här har du ett par duktiga smörgåsar, jag menar att de smaka dig bättre än konfekt. So men, swarade William, och började mugga af alla krafter.

Således blef William qwar, hjelpte till allt hwad han kunde, sopade, blankade stöflar och skurade knifwar, fick sig derföre alltid mat af den goda madam och gick sedan nöjd uppå vinden med sin lilla katt, som nu mera aldrig wille skiljas ifrån honom. Det är också wist att William alltid tackade Gud för det han kommit till så goda menniskor, som wille honom så wäl.

Så hade ett år förflutit. Gårdsägaren, hos hwilken William bodde, war en rik köpman och hade nu utrustat ett stort skepp, som skulle gå till Polynesien. Han låt säga åt allt sitt gårdsfolk, att om de wille skicka med skeppet antingen kläder, böcker eller husgerädsaker, som ej fanns uti det landet, så kunde de kanske förtjena derpå en hel hop pengar, om skeppet lyckligt komme hem igen. Då skall man tro att alla skyndade sig och skrapade ihop nästan allt hwad de ägde och skickade det ombord, för att affändas till Polynesien. Nå William, sade de, har du intet något att skicka? Hwem wet, kanske kan också du förtjena pengar. Men den stackars goßen swarade bedröfwad: jag har ju ingenting annat än min lilla kisa, och den håller jag så mycket af, att jag inte kan skicka bort den. Ah skicka du! sade alla, du får wäl en annan kisa i stället! Och skeppsfolket, som hörde att William hade en katt, tog den nästan med wäld ifrån honom, fast han gret och ej wille släppa

sin ålsfking. — Så for då skeppet af, men William smög sig på sin wind och gret, ty han hade så ledsamt efter den lilla snålla fisken, som varit hans enda sällskap och den enda som höll af honom på hela jorden. Då han somnade om qwållarna, saknade han sin warma wänliga kamrat med des mjuka pels, och då han wakenade, kom missen ej mera så gladt hoppande till honom, och strök sig så wänligt emot honom som den brukade. Man kan wäl tänka, att William hade mycket ledsamt och ångrade att han ej bad sjöfolket ge fisken tillbaka, så länge den ännu fanns i hamnen.

Twå år hade förgått. William war nu i sitt 13:de år och hade vuxit mycket, men ingen fisken hade han tagit i stället för den förlorade lilla katten. Han bodde på samma wind och hade nu blifwit ett slags betjent, som passade upp wid kontoret, och war mycket omtyckt, ty han war alltid willig och ordentlig och gjorde ingen menniska emot.

En dag hände sig att hans husbonde lät kalla honom till sig på sitt eget rum, med tillsägelse att han hade något att tala wid honom. William, som ännu aldrig talt ett ord med sin herre, och desutom kände honom som en mycket strång och stråf man, blef wid detta budskap så illa till mods, att han blefnade och tänkte wid sig sjelf: hwad har jag' arma gosse nu gjort, då min husbonde låter kalla mig, han som aldrig ens

fett på mig, då jag någongång mött honom i kontoret? Swart skall jag taga wågen? jag wågar inte wisa mig för honom, jag kan intet möta hans strånga blick. Jag måste bort — bort igen utan hem, måste söka mig en wänlig menniska, som tar mig till sig liksom den goda madam här gjorde. Men jag har ju ingenting ondt gjort, hwarför fruktar jag? tänkte han. Männe jag skall gå? — Och redan satte han handen på låset, men då wakenade åter hans barnsliga fruktan, och han ryckte handen bort, som hade han brännt sig, och sprang som en jagad hare långt ut på gatan. Ja han sprang och sprang utan att stadna, ända tills han slutligen uttröttad nedsatte sig på trappan till en stor kyrka.

Det war en söndagsmorgon, folkklar och wacker. Folket skyndade sig i kyrkan innan sammanringningen skulle ske, för att bättre få plats, och William satt der modfåld och tankfull och wiste ej hwad han borde företa sig. Han ångrade att han sprungit bort som en förbrytare, utan att säga farwål åt någon, och folket der i huset hade ju ändå alla warit så goda emot honom. Han riktigt trätte på sig sjelf. Swart skall jag nu wända mig? tänkte han; wända om tors jag ej. Nu då min husbonde så länge wäntat mig, skall han säkert med strånghet förebrå mig min försumlighet och kanske föra mig på porten. Åh du stackars dumma William, hwarför lydde du inte strap

bin herres bud? Och stora tåtar började rinna utför hans kinder.

Så detsamma började klockorna att ringa i tornet. William torkade sina tåtar och lyfnade. Han tyckte sig höra den wackeraste musik och klockorna ljödo så herrligt som sånger, och han hörde likasom röster af andar, hwilka blandade sig med klockornas ljud. Tyft! tänkte han, hwem ropar mitt namn? Ty klockorna sjöngo: bong! bong! Sellsing wänd om! Lord Major i London!

Skall jag wända om? ropade William. Jag hörde ju tydligt dessa ord: Sellsing wänd om! Lord Major i London! och det war bestämdt klockornas klang. Ja, jag wänder om! skrek William. I ögonblicket war han på fötter, och sprang af alla krafter, utan att hwila, förrän han war i tamburen till sin herres rum. Här måste han litet hämta andan, ty annars hade han ej fått fram ett ord efter det häftiga springandet.

Nu kände William ej den minsta rådsla, öppnade frimodigt dörren och steg in till sin fruktade herre. Hvarför har du låtit mig wänta så länge? sade hushonden. Blosfande röd af blygsel, men uppmuntrad af den wänliga tonen i sin herres röst, swarade William uppriktigt att han ej wägade komma,

emedan han fruktat förebräelser för något fel, och att han först
 efter långt betänkande wågade sig in. Du behöfwer ingenting
 frukta, sade husbonoen wänligt, jag har twertom alltid warit
 nöjd med dig och funnit dig wara en ordentlig och lydlig goße;
 ett sådant uppförande blir aldrig utan belöning. Kan du gifva,
 min goße, hwarför jag låtit kalla dig? jo, för att säga dig att
 du blifwit rik. — Jag rik? frågade med största förundran wår
 lilla William, som trodde att han ej hört rätt. — Ja du just,
 sade leende den goda herrn. Du mins wål att du för två år
 sedan skickade din lilla katt med mitt skepp till Polynestien. Jag
 har i dag haft bref, hwaruti man underrättar mig att du har
 en betydlig summa penningar att lyfta för din lilla katt, som
 blifwit såld i det främmande landet, eller rättare bortbytt emot
 guld, hwilket min skeppare här låtit förwandla i penningar,
 för att af dig begagnas. Jag will nu blott fråga hwad du
 ämnar göra med din rikedom och om du will låta den inneslå
 hos mig och uppbåra räntan deraf ärligen till dina egna be-
 höfwer.

Der stod nu William som fallen från Stharna. Att ifrån
 en fattig goße, som ej ägde, så mycket som ett halmstrå, med
 ens blifwa ofantligt rik, det war något som hade kunnat
 förbrylla en mindre oerfaren goße än han. Och så stod han som
 en bildstod och stirrade på sin herre, liksom hade han ej förstått

ett ord af allt hwad denne hade sagt. Slutligen hämtade han sig så mycket, att han kunde be sin herre wara så god och ställa om den saken som han för godt funne, och i det han påminnte sig sin stackars mamma, som alltid måste frida emot brist och nöd, utropade han med tårarna i halsen: Uck om min mamma nu hade lefwat!

Hans herre rådde honom nu att använda en del af den ärliga rântan på penningarna till underwisning, och lofwade att ta honom på sitt kontor, så snart han gjort tillräckliga framsteg för att kunna motswara de fordringar man brukar göra af en skicklig handelsbokhållare.

Strax skyndade han uppå sin wind, för att för sig sjelf få tänka på lyckans omwexlingar. Det war hit som hans lilla kisa förde honom först då han war nära att dö af köld på gatan, och nu war det hans lilla kisa som skänkt honom en så ofantlig förmögenhet. Han kastade sig på knä och tackade Gud, som styrt och ledt allting så underbart, och bad att han aldrig skulle bli högmödig öfwer sin lycka, utan alltid komma ihåg den aften, då lilla kisen förde honom in i detta hus som en utfattig och hungrig gose.

Men nu will ni säkert, mina små barn, weta hur det gick till att William blef så rik; det skall jag också berätta er.

När kapten Smith kom till Polynesian med sitt stora skepp, wäckte det en oerhörd förundran hos allt folket der, ty de hade aldrig sett fartyg fört och aldrig gjort sig begrepp om att stora hus kunde flyta på watten. De sprungo som tokiga till stranden, för att se på det miraklet, och så kom underrättelsen om skeppet äfwen till Kungens öron. Kungen lät bjuda kapten Smith till sig på middag, ty han wille höra talas om det land der de bygde sådana hus, som kunde fara på watten. Kapten Smith kom äfwen, och förundrade sig i sin tur öfwer att på middagsbordet bland många präktiga saker af klaraste gull äfwen finna små trädklubbor, en wid hwar kubert; han kunde ej begripa hwartill de skulle tjena. Men knappt hade man satt sig till bordet och börjat äta, förrän han nog märkte att klubborna woro högst nödwändiga, ty en sådan mängd små möß iafunno sig nu på bordet och wille äta med gästerna, att om dessa ej haft sina små klubbor att döda de näsvisa djuren med, så hade de ej fått äta en munskbit. Det här är både tokigt och löjligt, tänkte kapten Smith. Hur hänger det här ihop? frågade han. Ja, swarade Kungen, hwad skall man göra, de mößen äro en sådan landsplåga här hos oss, att jag wille ge halfwa mitt rike åt den som kunde laga mig fri från dem. Är det intet annat? sade kapten Smith; om Ers Majestät tillåter, skall jag skaffa bort alla dessa obrägliga kråk.

Kungen blef mycket glad, det kan man wäl tro, och lofwade att om det lyckades kaptenen att utöda mößen, skulle han få en hel ö till betalning och allt det guld som fanns i skattkammaren. Ahå, tänkte kaptten Smith och skyndade sig på skeppet, tog så Williams katt med sig i land och förde den till Kungens bord. Knapt hade han släppt katten på golfwet, förån alla möß, wist flere hundrade, störtade ned från bordet döda af förskräckelse, och under hela tiden katten war i salen wägade sig intet möß upp på golfwet. Detta såg Kungen och hans folk och förundrade sig högeligen och låto genast åt kaptten utbetala allt guld som fanns i skattkammaren samt gaf honom den omtalda ön med allt hwad dertill hörde både folk och få. Aldrig här i werlden har en katt blifwit så wäl betald. Sedan kaptten Smith sålt sin last och alla de kläder och grannlåter, som han hade med sig, seglade han derifrån hem till London igen och lilla kisen blef i Polynestien, och det är wist, att der såg man aldrig några möß mera och behöfde aldrig några klubbor wid bordet.

Så war då William tillika ägare af en stor ö i grannskapet af Polynestien. Han läste och skref och räknade med otrolig flit, och blef efter några år förenämsta bokhållare på den rike köpmannens kontor, ja för att säga rent ut, så blef han slut-

ligen gift med sin husbondes dotter, en mycket söt och snäll flicka. Hvem kan då mera undra uppå, att när den rike köpmannen några år derefter dog, William Sellsing blef hans arfwinge och efterträdare samt slutligen en rik och mäktig man?

Men att vara rik, det är långt ifrån att vara det bästa och lyckligaste på jorden. Att vara en gudseuktig och ädel man, som lefwer rättskaffens och gör sina medmenniskor godt, det är något mycket mer, än att blott vara rik. Och en sådan man war William Sellsing. Alla sina rikedomar wårderade han blott derföre, att han dermed kunde uträtta stora och nyttiga ting, hwaraf hela hans fädernesland drog winst och fördel samt hwarigenom tusende goda menniskor fingo tillfälle att med arbete förtjena sitt bröd. Öfhynerhet wisade William Sellsing mycken ömhet och kärlek för små fattiga barn, som icke hade far och mor och måste hungra och törsta i sin stora öfvergiftwenhet. Dem tog han till sig, gaf dem snygga kläder och tarflig mat, lät dem gå i skolan och drog försorg om att de aldrig mera behöfde lida nöd, såwida de wille vara arbetsama och ärliga. Och då, när den rike Herr Sellsing ibland besökte skolan, der flere hundrade sådana små barn på hans bekostnad underhölles, brukade han gerna dröja öfwer aftonbönen och innerligt tacka Gud, såsom alla de små barnen gjorde.

Sedan när bönen war slut, hände wål ock ibland att han satte sig ned bland barnen och berättade för dem huru han ochså en gång hade warit fattig och wårnlös liksom de, och huru Gud, som är de öfwergifnas far, skickat goda menniskor till hans hjälp. Dersföre, brukade han då säga, skall man aldrig tänka att Gud förglömer ett litet barn, som rått innerligt ber om hans hjälp. Guds wågar äro underbara och wisa; han wet wål bäst huru han skall försörja de som hålla honom kär.

Rykten om William Sellfings äbla handlingar kom slutligen till Kungens af England öron, och Kungen, som wille på ett rått utmärkt sätt wisa denne redlige man sin nåd, gjorde honom till Lord Major i London, hwilket är den högsta hedersplats, som en borgare i den stora staden kan blifwa utnämnd till. Så besannades då hwad klockorna en dag klingat i Williams öron; Sellsing, wånd om! Lord Major i London! och det är wist, att hade William icke den gånge lydt klockornas wånliga röst, så hade han aldrig blifwit hwad han sedan blef.

Men ån en sak måste jag berätta er. På den rike Herr Sellfings skrifbord såg man bilden af en liten swart och hwit fisk, huggen i marmor. Det kan ni wål gissa, att han dermed wille hedra minnet af sin lilla kåra katt, upphoswet till

all hans rikedom. Så skall man wara tacksam som William war. — Och det är wål möjligt, att någon af er i en annan bok låst sagan om en dylik katt, som såldes för mycket pengar; jag will minnas det. Men det kan ni wara säkra på, att det war ej samma fiß, som Williams, ty Williams, den war swart och hwit, den.

5. Swalan från Egypti land.

Har någon sett den lilla stugan borta wid landsvägen, den der med rödmålade väggar och hwhita fönsterpostter och en liten farstugugwist med tak öfwer? Den ser så treflig ut och der bo wist goda menniskor. Utanför wid vägen står ett högt lum-migt träd, i hwilket alltid säglar sjunga och hwhars doft är så ljustlig om wären, att hela nejden fylles deraf. Det wore roligt att weta hwems den stugan är; männe sagan kan säga det? Jo men, det är mycket möjligt att den kan.

Man skulle knappast tro att den stugan är så gammal som den är. Men ung är den inte, det är wist bra många år sedan der bodde en gammal gumma som hade tre små flickor, af hwilka den äldsta hette *Ilia*, den mellersta *Mitia* och den yngsta *Emilia*. Kuriosa namn den gumman gaf sina flickor! Hwad männe den sjerde skulle hetat, om det funnits en till?

Sag tycker det kan göra oss detsamma. Alltnog, de tre flickorna woro snälla, lydiga och goda barn, som aldrig gjorde sin mor emot. Då kan det nästan wara detsamma, om de hetat

fast Gråsgråna, Hallonmassa och Takdroppa. Namnet gör ingenting till saken och den är wißt en narr, som gråter för det hon heter Stina eller Susanna. Bära man är god och from — se det är knuten och då pryder man sitt namn.

I stugan bodde ännu en femte person, och det war en swala. Hon hade sitt lilla hushåll för sig sjelf under takåsen och bodde der hyresfritt hela sommarn om med sina ungar, men till wintern gjorde hon långa utrikes resor, och på dem for hon hwarcken i kurlåda eller suslett, ej heller behöfde hon packa in sina saker i kappsäckar och hattaskar, utan hon for med pilens hastighet af på sina swarta glånsande wingar och jag wille se den skjutshåst, som kunnat traswa i kapp med henne. Det skedde alla år och på samma tid. Och likwål sade ingen åt henne: res af nu! Men hon wißte det wål, när hösten kom, och flickorna wißte det ochså ganska wål, ty de höllo alla af den slitiga wackra fågeln. Hwem skulle ochså ej hålla af en swala? Det är den oskyldigaste wackraste fågel på Guds gröna jord, och den som gör en swala ondt, han wore wård att doppas i tjåra och wåltras i dun och flickas ut till spektakel för hela werlden.

En dag i september månad, när asp och rönn började gulna och molnen samlade sig tjocka på himmelen, sutto de tre flickorna

på lilla bänken i farstugugwisten och sade till hwarandra: i dag reser swalan bort.

Dwirr qwirr! det är också meningen, qwittrade swalan, som hört dessa ord der hon satt på takåsen och pickade på ett hampfrö till resfrukost.

Men såg of då engång, låra swala, sade flickorna, hwart du flyger så der hwarje höst och hwar du är öfwer winterr och hwad du gör der borta i främmande land och hwem som wisar dig wägen dit och derifrån.

Dwirr! det war många frågor på engång, qwittrade swalan. Ha ni nånsin tänkt uppå, hwem som säger till blomorna om wären: wex! och till gråset på marken: gör jorden grön! Det är samma Guds goda ljufwa röst, som säger till de små fåglarna om hösten: far! och om wären: kom! Och de små fåglarna äro Guds fromma barn, de lyda hans röst och han wisar dem wägen genom oändliga rymders blå, öfwer grönskande lånder och brusande haf. Så flyga wi swalor om hösten bort, när wi höra den manande rösten i vårt hjertas djup; wi lemna vårt ålskade finska land och slytta inom några dagar sina tusende mil, tills wi komma i fjerran söder till ett land som kallas Egypten.

Ja ja, sade flickorna, det landet kånna wi nog. Det war dit Jesus flydde med sina föräldrar undan Konung Herodes'

grymhet. Det måste wara ett skönt land, der Jesus fann en tillflykt när han war liten.

O ja, sade swalan, ett skönt, ett wälsignadt land! De höga bergen skimra af ädelstenar och guld, de rika dalarna dofta af rosor utan tal och wattenen hwimla af sällsamma djur. Ni skulle se det sköna trädet, der jag bor! Dess grönska dör aldrig bort för någon wintersnö, dess blommor dofta som ett paradys och dess frukt är konungslig. På dess grenar har jag byggt mitt bo wid stranden af den mäktiga floden Nil, der gullfiskarna blänka i wattubrynet, och derifrån flyger jag ut i den höga blåa luften öfwer de brännheta öknarna, der lejonet slämtar af törst, och öfwer de jätte stora bergen i Sennar, der perlor och diamanter stråla mot dagen ur de ödsliga klyftorna.

Men hwarföre längtar du, lilla swala, åter om wären bort från detta wälsignade land?

Äck jag wet icke, men då griper mig en längtan att åter se mitt gömda, mitt dyra fosterland. Jag tänker på den lilla ensliga stugan uppe i Finland, under hwars ås jag är född och der min moder räckte mig det första frö och der hon lärde mig att flyga från qwist till qwist, när jag war liten. Och då synes mig, som wore intet land på jorden så skönt, så innerligt kärt och lust, som detta fattiga Finland högt upp i sin

snöiga nord, och när jag minnes deß vackra wår, deß gröna uddar och deß klara wattenspeglar — aæ, då wille jag ej byta deß röda smultron mot paradiset's gyllene frukt, och hellre wille jag bo i mitt lilla torstiga bo under hyddans ås, än bland Sennars skimrande diamanter. Hur måste icke menniskorna älska sitt fädernesland, när sjelfwa lustens lilla swala har sin fosterbygd så kär!

So jo, sade flickorna och sägo funderfama ut.

Men jag glömer att jag måste resa, återtog swalan. Ha ni ej något att beställa med mig från Egypti land?

Jag skulle wäl bra gerna wilja ha en diamant från Sennars berg, sade Ilia med strålande ögon.

Och jag, sade Milia, skulle ingenting hellre önska, än en wacker guldfisk från Nilen.

Och åt mig, du kära swala, åt mig skall du hämta ett litet frö af det tråd, der du bor, sade blygsamt Emilia.

Dwurr qwurr! qwittrade swalan och flög sin kos.

Efter den dagen blef höst och regn och flast och bårsyltning och korrstoppning och mycket annat som till hösten hörde. Och derefter blef det winter med snö och is och brasor och sagor och julkappar och snögubbar och källbackar samt mycket

annat som till wintern hörde. Men derefter blef det åter war med smältande is och sjungande fåglar och bar mark och små blyga blommor och knoppande tråd och kukku i sfogarna, med hwad mera som hörde till denna årstid. Den långa wintern hade gått så fort, att hwarothen förundrade sig.

Hände sig så att Ilija, Milia och Emilia åter en wacker morgon i maj sutto på den lilla bänken i farstugwisten och sade till hwarandra: i dag kommer säkert swalan.

Qwirr qwirr! der war hon redan och satt på åsen och pickade på sitt lilla frö, ty hon hade fått aptit af resan. Strax sprungo alla flickorna upp och kastade åt henne hwar sin slängkyß. Har du med dig hwad du lofwade? frågade de.

Ja waferra! qwittrade swalan, och i samma ögonblick föll en stor glimmande diamant i Ilias förkläde. Den gången skall man tro hon war qwick att taga lyra. Men diamanten war så stor som den största ärt, deß sken war så bländande, att man enappt kunde se derpå, och det allrawackeraste källwatten är icke klarare, än denna dyrbara ädelstens glans. Hwad den kunde wara wärd i pengar, det begrepo sig flickorna ej uppå. Sag tänker de skulle förundrat sig, om de wetat att diamanten skattades i wärde till minst en half million rubel.

Se så, flickor, skrek swalan, hwad stå ni och gapa der! Fort hit med en skål watten för Milias guldfiß. Ni må tro

Jag haft besvär att föra den så lång väg i ett litet hopwicket
fikonlöf med några wattendroppar uti från oasen Kordofan.

Milia war ej sen att hämta en stor glaskupa, enkom be-
ställd till fiskebening. Den war bredare nedtill än upptill
och hade från botten en inböjning eller ihålighet, hwari man
kunde sätta blommor eller till och med en lefwande grönsiska,
och det såg för behändigt ut, när fisk och fågel så förliktes un-
der samma tak och grönsiskan pickade med sin lilla nåbb efter
den blånkande gullfisken, och fisken hwifrade på stjerten och
samm undan grönsiskan. Milia war alldeles förtjust, hon tyck-
te det war bättre att åga ett lefwande guld, än en död ädelsten.

Emilia åter satt och wäntade tyft och tålmodigt. Hon
kunde wäl tro att swalan, som hade så godt minne, ej förgä-
tt henne, och hon mistog sig ej. Wäspå min flicka! qwittra-
de swalan, och i detsamma lät hon falla i Emilias öppna hand
ett litet grått frö, ej större än en äppelkärna. Och derpå flög
hon sin kos. Nyfikna kommo de andra systrarna för att se
hwad det war, och när de sågo det lilla fula fröet wid sidan
af diamanten och gulfisken, slogo de till ett gapstratt och sade:
det war wist en wacker gåfwa att hämta med sig från Egv-
ti land! Ush, lät oss ge den der usla kärnan till frukost åt
hönjena; swalan har bara welat göra narr af dig, hon har nog
något bättre att ge, fastän hon will retas en smula.

Emilia besinnade en liten stund hwad hon borde göra. Nej, tänkte hon, jag get minsfann ej mitt frö åt hönsen. Jag will plantera det i en burk och se hwad det blir deraf; det lik som anar mig att jag fått den bästa gåfwan af alla.

Nå nu skall ni få höra huru det widare gick med de tre systerarna och de tre gåfverna. Glia, som fått den rika herrliga diamanten, kunde ej se sig mått derpå. Dagarna igenom betraktade hon den; om nätterna sof hon med den och drömde om den. Hon tänkte ej på något annat, hon brydde sig ej mera om hwarcken bedja eller arbeta, hon blef försumlig, wårdslös och olydig. Det wårsta af allt war likwål, att när hon blef stor, tyckte hon sig vara ofantligt rik, blef fåfång och högfärdig, gick i granna kläder och lät förstå att hon war något förmer än andra flickor. Och efter hon war rik, så funnos ochså de som smickrade henne och låtsade förålfka sig i henne, för att komma åt hennes rikedom. Glia gaf många friare förgen, men ändtligen walde hon ut den wackraste och gentilaste samt gifte sig med honom. Det war en präktig löjtnant med swårtade mustacher, guld på fragen och guldwårja wid sidan. Det lefdes ett par år mycket präktigt i det unga paret's hus; de gåfwo lysande baler och förde stat som furstar. Men som det allt skedde på kredit, med den rara diamanten till pant och borgen, så kom den dag, då ingen wille låna mera pengar åt löjtnanten och hans fru.

Utän i stället kom stadsfogden en wacker morgonqvist och bad tusende gånger om ursäkt att han war tvungen att göra utmätning och ta både diamanten och alla de öfriga grannlätterna — och adjo med den herrligheten! Ebjntanten tog sin mathes ur skolan och rynde till Amerika; Silia åter blef mycket fattig och måste uppehålla sig med att baka pepparkakor och göra grynkorf. Dy ingenting är närmare slägt än rikedom och fattigdom, när man har ett fåfängt och slårdfullt hjerta.

Milia åter, hwad mena ni det blef af henne? Hon blef en mycket poetisk och känslfull mamsell, som ej gjorde annat än pyblade om sin lilla guldfisf och oupphörligt inbillade sig att den war sjuk: ibland hade den lungfot och ibland rikhosta. Desutom läste hon mycket romaner och kunde skrifska fransysk vers. Och som hon tyckte sig, wara ofantligt bildad och lär, så wäntade hon till det minsta, att någon professor eller kanske någon biskop skulle fria till henne. Men jag skall säga att lärda män bra sällan tycka om lärda fruntimmer, och ej heller om mycket känslsamma. Och som inga andra män dugde åt Milia, så hände henne det sprattat att hon blef gammal mamsell. Nå nå, det kan man wäl begripa, att icke blef hon precis sämre för det. Det är bättre att leska ogift, än ha en elak man, och jag känner många gamla mamseller, som man just måste innerligen älska och högakta. Men jag kallar det

ett spratt, efter som talet går bland ungt folk. Och sannt är det, att nog tänka flickorna mycket på att gifva sig, när de bli stora. Skulle inte Milia ha tänkt på den saken, hon som andra, så hade hon ej förundrat sig, att hon blef utan fastman. Men nu begrep hon ej hur någonting så besynnerligt kunde hända.

Mången lär väl undra hvad det blef af Emilia och hennes lilla frö. Det skall ni nu få höra. När fröet legat tre månader i krukån, började man se hjertbladen af en liten ljusgrön planta. Strax wände Milia ett dricksglas upp och ned öfwer den och wårdade den som ett litet barn. Och detta lilla blomsterbarn behöfde ägting åta, bara dricka, och dricka fick det hwar morgon, ja det allraklaraste kallwatten. Om ett halft år blef plantan så stor, att den måste få en större kruka, och efter ytterligare ett helt år war den nära tre alnar hög och då planterades den ute i mjuk trädgårdsmylla nära wägen. Der bygdes ett staket omkring, så länge werten war ung, och hwar winter måkades mycket snö kring dess rot, för att skydda den mot frost. Så blef om några år af det lilla fula gråa fröet ett det herrligaste stora träd, såsom man kan se det afbildadt på planchen. Ja det war ett träd, hwars make man här i Finland aldrig sett. Det blef så lummigt och stort, att väl tjuggummor kunde sitta och dricka kaffe i dess skugga. Dess wällukt

var så stark, att hela nejden doftade deraf, och des frukt så läcker, att en sådan knappast ses på sjelfwa Kejsarens bord. Märker ni, att den som håller af blommor och tråd, hans kärlek löna blommor och tråd tusendefallt igen!

Hwad nu Emilia sjelf betråffar, blef hon under wården om sin lilla planta god och kärleksfull åsiven emot menniskor. Hwar morgon och afton bad hon att få blifwa ett Guds barn, och hela dagen arbetade hon. Deraf blef hon glad och god och afhållen af alla menniskor. Jag will ochså tro att hen bra litet tänkte på huru hon skulle få en fåstman, men likwål, när en bra goße bad att få blifwa hennes wån, krusade hon ej mycket med den saken, utan sade strax ja, fast röd war hon ändå om kinderna som ett moget smultron. Och så bleswo de gista, och estersom de höllo af hwarandra och fortforo att bedja, arbeta och leswa rättsskaffens, så wero de lyckliga och saknade ej sin tarfliga utkomst med smör och bröd em hwardagarna och stek om söndagen. Ja, när Emilias båda systrar Ilia och Milia efter några år bleswo fattiga och östwegifna, bjöd hon dem till sig i den lilla stugan, der deras mor bott. Och när Ilia och Milia sågo huru man der lesde gladt och godt under arbete och bön, bleswo de sjelfwa arbetsama och fremma och förundrade

sig mycket, att de allt dittills ej förstått, huru man skall finna den sanna lyckan på jorden.

Så gingo ären sakta bort. Ilia, Milia och Emilia blefwo efterhand gamla gummor, som klädde sig i bindmössor och stickade strumpor åt Emilias barn och barnabarn. En dag kom jag gående landsvägen framåt till den lilla stugan. Och swalan från Egypti land war död och gamla mormor i stugan war död och Ilia, Milia och Emilia hieselwa hade blifwit gamla och gråa i hufwudet. Men trädet, som planterades af swalans frö, det war allt lika ungt och grönt, och det doftade så utsägligt ljust, fast det war om hösten och frukterna glimmade gula som guld mellan löfwen. Då tänkte jag på naturens ewiga ungdom, när allt meniskt åldras och förgås, och på Guds ewiga kärlek, när menstornas sinnen werla som dagens wind. Och mitt hjerta blef wekt af både sorg och glädje, ty jag tänkte uppå huru detta träd skulle leswa ännu hundrade år sedan den som planterat det mulnat i grafwens gömma, och huru Guds allwisa nåd skulle leswa ännu mycket längre än detta träd, ja i alla ewigheters ewighet. Det war rätt underligt att tänka derpå, och jag tror att jag gret.

Men de tre gummorna i sina bindmössor sutto der under trädet och drucko kaffe. De winkade mig till sig och jag såg

att deras ansigten skeno af fromhet och glad förtrostan. Likasom hade de menat: hwad står du och gråter åt? Skulle wi förja, tror du, för det wi blifwit gamla och gråa och för att detta tråd skall öfwerlefwa oss? Nej nej, wi weta rätt wäl att själens ungdom kan blomstra ochså under gråa hår, när man är from i sitt hjerta och älskar Gud öfwer allting samt dernäst hwarandra inbördes. Då blir man som detta tråd: efter hwar winter, när löfwen falla af sorg, kommer en ny wår, då blommorna knoppas i hopp och glädje. Och hwad sen om wi dö? Det är icke wi som dö; det bästa af wårt wäsende lefwer och kan aldrig dö. Ty ochså wår själ är som detta tråd: ochså för den följer efter en kort winter en oförgånglig wår!

Wid det jag nu trodde mig läsa detta i gummornas anleten, hörde jag från trådet en sång, likasom af tusen fåglars qwitter. Det är möjligt att den sången icke hade ord, men likwäl förekom det mig så. Jag tyckte mig höra följande lilla wisa sjungas af fåglarnas spåda röster:

Gud signe de kåra barnen små,
Som slitigt arbeta och gerna bedja må,
Når blommorna knoppas om wåren.

Gud signe de gamla med lockar grå,
Som åro barn i hjertat och barnens fröjd förstå,
Når blommorna knoppas om wåren.

Ly råddaste guld och ädelsten,

De göra ingen lycklig, de göra ingen ren,

Når blommorna knoppas om våren.

Men arbete, kärlek och bön och tro,

De bygga lifwets lycka, de bådda grafwens ro,

Når blommorna knoppas om våren!

6. Sagan om Jättarne och Kung Antio.

ett ber jag dig om, min raske gose och min goda flicka! När någon säger till dig: tro icke sagorna, de äro idel dikt och ofanning! så svara du tillbaka: sagorna äro ingen ofanning, det wet jag så wist; sagorna ljuga icke.

och Och när någon säger till dig: mitt barn, du skall ej inbilla dig att det nånsin funnits jättar i skogen, dwergar i bergen, wackra nymfer i källorna, små elfwor i månskenet, en gammal gubbe som heter Necken wid sjöstranden och dylikt mer! så svara du åt den som säger dig det: ah, jag wet wäl att de ha funnits, fast de ej finnas nu mera, sedan menniskornas stora kloshet och elakhet drifwit dem bort från deras fordna boningar.

Och när någon säger till dig: min gose, eller min flicka, du skall ej tro något som du ej kan begripa! så svara du tillbaka: o jag wet ganska wäl att man i werlden tror på oändligt mycket, som man ej med sitt förstånd kan förklara. Ty skulle menniskan kunna begripa allt, så wore hon ju Gud sjelf

och förmer än de heliga englarna, som alla dagar se Guds majestät och likväl omöjligt kunna förstå huru Gud kan vara så outfägligt herrligt och stor.

Så det är säkert och wist, att mellan himmel och jord finnes mycket, som man ej kan se med ögonen eller höra med öronen eller fatta med händerna, utan endast ana och tro uppå, om man är from och god. Och derföre är det ej sagdt att man skall tro uppå alla spökhistorier och drömmar och spådomar i kort och kaffe; utan man skall tänka, att heliga böcker och många wackra sagor hafwa wist icke utan grund talat om underliga warelser, hwilka fordom bott i lusten och på jorden och i jordens innandöme, än elaka och fiendtliga, än goda och wänliga mot menniskors barn. Ack de skinnande Guds englar med sina milda blåa ögon, de som breda sina stora hwita wingar öfwer goda barns bädd, när de sofwa i nattens mörker, hwad det måste smårta dem, när barnen löna deras wälwilja med otack och icke tro på dem och icke lyda deras ingifwelser! Och de wänliga wackra féer, som bo bakom bergen i flott af glimmande kristall, och de fina silfwerhwita elfwor, som dansa i darrande månsken öfwer ångarnas dagg, hwad skola de wäl tänka om menniskornas otro? Säg, kan man inte bli sorgsen i hjertat, när man i sagorna låser om, huru millioner små underbara wäsenden, drifna af menniskors ondskan, flyttat från

trakt till trakt och flugit i duswohamnar öfwer dalar och flögar, sjungande:

O hwarför är himlen så hög

Och jorden så wid

Och otacksamheten på jorden så stor!

Men det är ej wårdt att förja öfwer hwad som warit, fastän man håller af det wackra på jorden. Låt oss derföre tala om jättarna; det är åtminstone ej något att gråta åt.

Den som ej hört det förut, han må weta, att jemte de ofynliga wackra wäsenden, som fordom bodde i blommor, berg och klara källor, funnos åfwen stygga, hisfliga och grymma warelser, widunderliga till kropp och själ samt ofta falska och elaka mot menniskorna. Sådana woro de swarta wanskapliga gnomerna i jordens djup, de gråa illistiga dvergarna, som i bergen hamrade sitt blanka guld, trolen som bodde i hålor och klyftor, men isynnerhet jättarne, om hwilka gamla sagor mycket tala. Dessa jättar hade bebott jorden alltsedan werldens första tider; de woro äldre än menniskorna samt mycket större och starkare än dessa. Men efter menniskorna woro dem i förstånd och flughet öfwerlägsna, så att jättarne måste, oaktadt all sin styrka, wila undan, draga sig till öde trakter och der dö ut, derföre hatade de menniskorna och gjorde dem allt upptänkeligt ondt, så-

som att de dånbe upp floder och sjöar, så att de öfwerfwåm-
made åkrarna, skickade björnar och wargar att uppåta boskapen
på betet, lockade menniskor till sig i skogarne och pinade dem
till döds samt annat mer. Men isynnerhet woro jättarne kånde
som grymma menniskoätare, hwilka ingenting smakade bättre
ån menniskokött, särdeles af små barn. Derföre har man många
historier om gofår och flickor, som plockat bår i skogen och der
gått wilse, tills de kommit till enstiga bergsklyftor och andra
hemliga ställen, der strax en grufwelig jätte med långt skägg lur-
rat på dem och gripit dem i håret samt uppåtit dem på stället,
eller åtminstone sparat dem till frukost andra dagen. Och då
har det wål stundom händt, att jätteslickorna och jättegum-
morna af medlidande gömt undan de små barnen under fångar
och granrishögar samt sedan fört dem till deras föräldrar till-
baka, men det har hört till undantagen och mest har det gått
så, att jättarne åtit upp de små, precis som andra bruka bita
af en morot.

Det är ändå rått bra, att inga jättar mera finnas.

Jugen lärer nu undra uppå, att mellan jättar och menni-
skor war en ständig fiendskap. Kom det till strid dem emellan,
så slog jätten omkring sig med klippstycken och stora tråd, dem
han uppryckt med rötterna; menniskan deremot brukade list och
blef wanligen segerwinnare. Jag är säker uppå att ni alla ha

käst sagan om den tappre skråddaren, som slog ihjäl sju slugor på sin straps-smörgås och sedan kände uppå sig att han war född till något stort och skref på sin sköld den inskriften: sju slagne i ett hugg! Nå, då wet ni och så huru han slogs med jättarna; det är en löjlig berättelse. Deras kan man finna, att jättarne woro lika dumma, som de woro stora; sådant kan wäl hända andra än jättar här i werlden. Men efter det med deras storlek följde att de tillika woro ofantligt starka, så har det icke sällan händt, att menniskorna öfvertalat dem att hjälpa sig med åtskilliga stora och tunga bygnadsarbeten, såsom wid uppförandet af höga torn, tjocka murar, widlyftiga kyrkor och fasta slott. I Sverige wet hwar bonde, att det war jätten Finn, som byggde domkyrkan i Lund, och derom slog han wad med Sankt Laurentius, under sådana wilkor, att om den helige mannen icke wiste jättens namn när kyrkan war byggd, skulle jätten få hans båda ögon till lekfäker åt sina barn. Och färdig blef kyrkan, så när som på en endaste sten, och Sankt Laurentius gick och beredde sig tåligt att gifwa sina ögon till pris, då han plötsligen hörde en jätteqwinnas waggång:

Sof liten Sölwe, sof, sonen min!

Din fader Finn,

Han sitter och murat derofwan.

Sof, liten Gerda, skön dotter min!
 Din fader Finn
 Till qvällen kommer med gåsivan.

Då blef den helige Laurentius glad i sitt sinne och ropade till jätten: „Kom ner, du Finn! mina ögon har Gud bewarat.“ Och wred blef jätten, det kan man tro, och han skakade kyrkan med all sin kraft, i tanke att bryta den åter omkull, men bält han skakade, blef han plötsligen förwandlad till sten, och kyrkan står orubblig i denna dag.

Likaså går den sâgen i folkets mun, att jättarne byggt flera af de äldsta kyrkor i Finland, om hwilka man annars ej kan begripa, huru menniskohänder kunnat lyfta så ofantligt stora stenar upp på murarna. Med wißhet säger man detta om Pedersöre sockenkyrka, hwars torn är mycket högt; osagdt, huru det må wara med sjelfwa Åbo domkyrka. Den som läst sagan om Rephanut, har säkert icke glömt att detta skepp blef byggt af jättehänder. Säkert är ochsâ, att här och der på de finsta kusterna finnas djupa och runda hål likasom inswarfwade i klipporna, och att folket kallar sådana till jättegrytor; fastän man har swårt att förstå huru jättarne burit sig åt att koka i dem, om man ej will tro att de upptåndt sin eld under klippan och inuti den. Desutom ser man på flera

skällen längre upp i landet och äfven i Österbotten nära hafstranden grusveligen stora massor af mossbelupna stenar på ett underligt sätt uppstaplade öfver hwarandra i stora kummel, alldeles som om ett himmelshögt flott der i tiden sammanstörtat. Om så är, det må den swära på som bättre wet; nog ser det så ut. Det är också om ett sådant wildt och förfallet jätteslott, som wi strax skola få höra en märkvärdig saga.

Ly det war isynnerhet till den högsta nordens ödemarker, på gränsen af Lappland, som jättarne i sednare tider drogo sig undan menniskorna. Det är också der man ännu hör berättelsen om jätteslickan, som en morgon gick ut på fältet och fann en bonde som gick och plöjde. Hvad manne detta vara för en torndyswel? tänkte jätteslickan, och derpå tog hon bonden med både häst och plog, lyftade dem helt warligt i sitt förkläde och gick hem till sin far, sågande: pappa, jag har hittat en strått! Men fadren bannade henne och sade: mitt barn, gack genast och för denna pyssling till hans ställe igen, ty dessa äro de som efter oss skola besitta detta landet. Och slickan förundrade sig.

Högt upp i nordens i den trakt, som kallas Paldamo och der Kajana stad är belägen, samt wid den stormiga sjö, som på fattorna återfinnes under namn af Uleå träsk, bodde för långa tider sedan en sinngubbe wid namn Karhu-Tapani. Till yrket

var han nybyggare, d. w. s. han hade flyttat upp till en öde trakt, der ingen yra dånat i skogen och ingen plog ristat sina fåror i jorden, och der födde han sig med swedjande och jagt. Tapani eller Staffan var det namn han fått i dopet, men Karhu-Tapani, d. å. Björn-Staffan, kallades han, emedan på hela neiden wida omkring fanns ingen björnskytt så stark, så modig och så lycklig som han. 3 hundrade björnars bringa hade han rånt sitt hwarå spjut; ingen wiste så wäl som han att mellan drifwor och snår uppsöka skogens kung. Hans namn war wida berömdt i skogsbygderna.

En dag hade Karhu-Tapani fått spaning uppå en af de största björnars ide. Han begaf sig dit på sina skidor, helt ensam, efter sin wana, bewäpnad blott med sitt korta spjut. Midt i den wILDASTE ödemarken wid stubben af en brusten jättefura låg idet insnögadt mellan manshöga drifwor. Karhu-Tapani kände sin sak; han instack i idet sitt spjut; det stötte mot något mjukt, och ett däft brummande hördes derinifrån. Sägaren wiste hwad detta betydde; han samlade qwistar och granruskor ihop framför öppningen samt tände eld uppå dem. Luftdraget dref den tjocka röken in i idet och slutligen började nalle må illa deraf; han hördes ruska på sig derinne, wända sig och wrida sig, tills han ändtligen med ett wäldigt rytande rusade ut. Karhu-Tapani hade stigit blott ett steg till höger. Snappt

wisade sig i öppningen björnens ruggiga hufvud, innan jägaren med båda händerna instötte sitt spjut allt intill skäftet i hans breda bringa. Det taget gbr icke mången efter; men och så må man tro att det tog. Mer behöfde ej nalle; han stalp innan han ännu wiste med hwem han hade att slå på lif och dö.

Karhu-Tapani beredde sig just att på en medförd kälke bortslåpa sin fiendes döda kropp, då han inifrån idet hörde ett sakta qwidande. Hans förundran war icke liten, ty den tiden på året har björnen ej ungar. Man måste dock se hwad det kan wara, tänkte han, röjde sig wåg och inkröp på händer och fötter i öppningen. Snart fick han fatt i ett lefwande föremål, drog det i dagen och fann till sin bestörtning, att han höll i sina händer ett litet barn.

Det war en gose om knappa tre års ålder, alldeles naken och darrande af köld. Huru han kommit i idet, det war för Tapani en obegriplig hemlighet, men wäl förstod han att björnen måtte ha wärmt barnet mellan sina ramar i den yppersta fall. Utan att länge grubbla på saken, insvepte den godsinne jägaren pojken i sin wadmalsjacka och förde honom hem till sin stuga, der Tapanis gumma icke war misnöjd att få en liten pojke att pyfla om, ty det hederliga folket war utan egna barn. Och så blef pilten upptagen till deras son och ordente-

ligen döpt samt derwid kallad Nutio, d. å. ödemark, till minne af den wilda ort der han blef funnen. Men wid dopet hände något owanligt. När presten wålsignande lade sin hand på barnets hufwud, bet gosjen med sina små hwarfa tån- der presten djupt i fingret. Åj du din lilla spetsbos! utropade presten. Jag fruktar att pojken ej är af kristet blod; se bara hwilka huggtänder han har och märk hur han är luden öfwer hela kroppen. Hvad må det blifwa af denne pilten?

Det war verkligen så som presten sade. Lilla Nutio war luden öfwer hela kroppen, som en björn; endast ansigtet war hwitt och utomordentligt wacker med stora swarta blytrande ögon. Ju större han blef, desto wackerare blef hans ansigte, men desto ludnare hans kropp. Det war något som hans fostermor omöjligen kunde wånja sig wid; det förekom henne, när hon tänkte på idet, der han fanns, som hülle hon i sina armar en björnunge i menniskogestalt. Men detta war ej det enda hon förjde öfwer. Och så i gosjens lynne och wanor fanns mycket som liknade ett wilddjurs art. Han werpte med otrolig hastighet och war för sin ålder owanligt stor. Den föda han mest ålskade war rått kött af renar och lam; ja han drack deras blod. Ej under att han till lynnet war grym och wild; ännu ganska liten, stal han sig på sina små stidor ut i öde- marken och blef der hela dagen borta, till sin fostermors stora

bekymmer. Och när han kom hem, berättade han med ögon gnistrande af glädje, huru han funnit bland klyftorna örnens bo eller råfwens kula och krosat deras ungar en i sender mot klipp hållarna.

När Nutio war tolf år gammal, kunde han i styrka och wighet måta sig med en wuren man. Det war hans nöje att klättra i granarna och kasta sig från gren till gren, för att förfölja ekorren. Sent om winternätterna lade han sig på lur i skogsbrynet och hade med sig en liten hund, hwilken han med hugg och slag twang att jemmerligen gnälla. Detta gnäll bitlockade wargarna, och det war Nutios högsta triumf, att då på sina snabba skidor uppnå wargen, störta sig öfwer honom, trycka honom ned i den djupa snön och krossa honom till döds, utan annat wapen än sin starka arm.

Så grym och hårdhertad den unge Nutio war, hyste han dock en stor ömhet för sina fosterföräldrar. Ett enda ord af den gamla Karhu-Tapani kunde hejda hans wilddhet och för ett ögonkast af sin fostermor kunde han gå i elden. Det war blott twenne böjelser, hwilka alla föräldrarnas böner ej kunde hos honom utplåna: kärleken för ödemarkens enslighet och ett fiendligt sinne mot både djur och menniskor. Lika hårdhänt som han krossade råfwens yngel, lika omildt mötte han hwarje an-

nan pilt från byarna i mera bebodda trakter. Tidigt gjorde Nutios wildhet hela nejden fruktad; man gick ur wågen för den starke ynglingen och sjelf gick han ur wågen för alla, besökte hwarcken kyrkor eller gästabud, utan trufdes helst med björnen i skogen, hwilket djur han mycket älskade och blott i största nödfall kunde förmå sig att döda.

En klar wintermorgon, när Nutio war 14 år gammal och redan så storwert, som den längsta karl, begaf han sig som wanligt ut på sina skidor i skogen, wåpnad endast med sitt korta spjut. Skogen stod då just i sin grannaste winterdrägt med långa fransar af rim på hwarje gren; det war en friskhet och en glans, som bländade wandraren. Skidorna halkade som af sig sjelfwa fram öfwer den glatta snön, på hwilken låg en tunn skara. Nutio följde sitt lynnes lust; han lät skidorna löpa utför de isiga branterna af fjällen; han ilade med renens snabbhet öfwer de frusna sjöarna. En stätelig elg wisade sig i dalen; Nutio förföljde den, men elgen flög som en wind öfwer slätter och klyftor. Hela dagen warade Nutios jagt och solen hade redan sjunkit bakom grantopparna, då elgen blöddande föll för jägarens spjut.

Nu först såg Nutio sig om och märkte att han förwillat sig långt in i ödemarkens djupaste enslighet. Aldrig hade en

menniskofot trampat denna wilda nejd. Tusenåriga furor sågo dystert ned på den förwågne jägaren och midt ibland furorna reste sig ett jättekummel af stora klippstucken, uppstaplade på hwarandra lift en mur eller en ofantlig borg. Det fröjdade Nutios bistra sinne att besinna sig här. Och som han war hungrig blefwen af jagten, drog han upp sin knif, för att slagta elgen och måtta sig med dess kött och blod.

Ännu hade han icke smakat en bit, då han plötsligen kände en måktig hand gripa hans arml bakifrån och omildt rycka honom tillbaka. Förwågne pojke! — så ljöd i hans öron en donderstämma — hur har du vågat döda Hii-fis elg? Wet du icke att den som burit hand uppå skogens tusenåriga skönhet, han skall döden dö!

Nutio såg sig om och för första gången i sitt lif kände han försträckelsen skaka sina leder med frost. Bakom honom stod en man af åtminstone tvenne resliga karlars längd. Hans hufvud tycktes måta sig med granens topp och hans arm war af en trettiårig furas tjocklek. I sin hand höll han en klubba, kort, men tung. Med bister uppsyn lyftade han den öfwer Nutio och syntes färdig att slå till.

Utios mod wæf blott för ett ögonblick. Wig som ett fatt slingrade han sig ur jättens händer, sprang upp på en klippa och skakade djerft sitt spjut mot skogsmannen. Uta dig wåghals! ropade jätten och slungade med makt sin klubba mot Utio. Åt sidan sprang Utio, klubban slog mot klippan och klippan remnade. Rasande böjde sig jätten ned, upplyftade från marken stora stenblock och slungade dem mot Utio. Det gnistrade i klipporna, det brakade i furorna, när de wåldiga stenmassorna regnade öfwer dem. Men Utio stod ofskadd. Ändtligen påfåde han på tillfället, när jätten böjde sig ned, och kastade på denne sitt hwarfa spjut. Det träffade wäl; mellan jättens båda armar inträngde spetsen, och skäftet stadnade dar- rande i hans rygg. Till marken föll den wåldige, och Utio sprang ned från klippan, för att döda jätten med hans egen klubba.

Hvem är du? frågade den fallne jätten, hwars blod forsade ut öfwer den hwhita drifwan och blandade sig med den stupade elgens. Hvem är du, som fällt till marken den siste som på jorden lefwer af jätteslägt? We att jag känner döden i mitt hjerta och måste falla för en människas swaga hand. Bättre hade varit att jag krosats under ruinerna af min egen borg.

Utio hade lyftat klubbän, men sänkte den åter, ty han kände i sitt bröst en främmande känsla. Det förekom honom som kände han för första gången änger öfwer hwad han gjort. Men jätten wände sitt matta hufwud mot det ofantliga stenkumlet, suckade och sade: Lyster mig dock att weta, om efter några ögonblick denna mina faders borg skall störta tillsammans i grus.

Hwad menar du dermed, wilde man? frågade Utio.

Wah, pojke, de gamle spämån tjuga, swarade jätten. Wät går af ålder den sägen, att när den sifte af min slägt dör, störtar den tusenåriga borgen i ruiner. Jag är den sifte af Hiisfs stam, och innan månen går upp, är jag död. Men jag tror ej på de gamla sagodrömmar. De spådde mig äfwen genom en trollqwinnas mun, att jag skulle stupa för min egen sons hand. Min son, han är längesedan död, wilddjuren sönderfletto honom en månljus höstnatt och jag dör ensam, fallen för ett uselt, ett föraktligt menskobarn.

Din son, du flogsman, blef han af wilddjur sönderfliten?

Spåd war pilten, ej två år gammal, då en ströfwande björnhona röfwade honom från borgens trappa. Dolf är års sedan des förlidna; död är han och döende blöder på drifwans hans far.

Wilde man, jag bäsvar för dina ord. Om din son lefde, hwaruppå will du känna ditt barn igen?

Underligt, pojke, frågar du den fallne jätten. Lefde min son, skulle jag känna honom af hans ludna kropp; detta är jättemärket, wår slägts arf från den mäktige Hjöfi. Men min son är död och dö will jag!

Fader! fader! ropade Nutio i hjertats högsta ängest och kastade sig ned öfwer den stupade jätten. Din son lefwer! Din sons spjut har genomborrat din skullra! Din son är jag!

Du, sade jätten twiflande och skakade mistroget sitt matta hufwud. Låt mig se — men nej! dödens skuggor skymma redan mina ögon. Luta dig ned öfwer mig och låt mig taga uppå ditt blottade bröst!

Sen war ej Nutio att upprifwa sin jacka och luta sig öfwer den döende. Jätten tog uppå hans bröst och suckade djupt. Ja, sade han, min son är du! Min son är min bane, som sagan spatt. Ett fröjdar mig dock i dödens skymning: min ått skall ej dö med mig, min borg skall ej sammansförta. När jag är död, skall du lägga min kropp på ett bål af semtio flögens furor och bränna den till aska, för att med askan

mätta fjällens hungriga nordanvind. Men will du att din fader skall in i döden förlåta och wålsigna dig, så swår att du uppfyller min sista wilja!

Ja fader, jag swår! sade Utio rakft.

Swår wid Hüfi och fåbernes skuggor alla, swår wid himlen och wid jorden och wid Tuoni, dödsjuden, och wid Ukko, ljungeldens herre, att du uppfyller mitt bud!

Fader, jag swår! sade Utio långsamt.

Wålan, så hör min sista wilja! Du skall hata menniskorna, hata dem till din död, så som din fader gjort. Du skall förfölja dem med eld och swård och mord och rof; aldrig skona; aldrig förlåta. Hafwa de nånsin skonat oss? De hafwa utdrifwit war slägt från jordens bördiga länder, de hafwa slagit oss med list, förödt oss med trolldom och prestafunder. Ät dig anförtrot jag de förgångna släktens hämd. Blif en mordengel för hela menniskornas usla slägte! utrota dem! tillintetgör dem! Och framför allt, förfölj de kristna! Bränn deras kyrkor! Småda deras helgedomar! Ha! min kraft är slut. Jag dö, och du är min hämnare . . .

Och död war jätten. Utio såg sig om, månen gick i detsamma upp öfwer den rimmiga skogen: borgen stod ännu.

Då kände sig den unge fadermördaren hemsk till mods. Han dröjde icke att samla ett ofantligt båt och snart flammade lågorna himmelshögt. Jättens kropp förtärdes af dem, men äfwen skogen. Wilddjuren flyktade försärad ur sina hålor och innan kort wär hela nejden förwandlad i ett fält af aska.

Utio tog sin fallne faders klubba och beträdde hans jätteborg. Då har han sett något förunderligt. Det stora stenkumlet, nyss så wildt och oformligt att påse, framstod nu för hans ögon som ett praktfullt flott. Murarnas klippstycken syntes ordna sig i regelbundna hvarf, wallar och torn jemfäde sig; portar och hwall upplåto sig, lysande salar inbjödo herrskaren. Här war samladt allt det omäteliga guld och öfriga egodelar, hwilka jättarne sedan urminnes tider frånöfswat menniskorna. Ögat bländades, girigheten froßade; men det war en prakt utan all smak, plump, prälande; det war en rikedom utan wälsignelse, emedan den war bestänkt med oskyldigt blod.

Det war afton och mörker, när Utio inträdde. Wid porten waktade endast en jättehund af en ansenlig ores storlek, Puffki benämnd. En hotande rörelse med klubban tyttade hans wilda morrande; han syntes känna sin nye herre, kröp till hans fötter och hwistade ödmjukt på swansen. Borggården

war mörk, men från salarna lyste ett starkt sken. Nutio följde
 skenet och befann sig i ett ofantligt högt rum, med förgyllda,
 men af rök nedfotade wäggar; des golf war icke annat än ber-
 get, och midt på golfwet brann en ofantelig eld. Kring elden
 sutto widpass trettio wilde swartskäggige män, alla något större
 än wanliga menniskor, men betydligt mindre än jätten war.
 Wid Nutios intråde sprungo alla upp och höjde med förfärligt
 skri sina klubbor. Men Nutio bjöd med befallande stämnia
 tystnad, wisade dem sitt ludna bröst och förklarade att deras
 fordne herre war död, att han, Nutio, wore deras rättmätige
 Kung och ämnade taga i besittning detta flott som sitt fädernes-
 arf. Strax nedlade de wilde männen sina wapen och kastade
 sig för Nutios fötter, men han befallte dem med barck röst att
 stå upp och bereda honom en bädd af mossor med sten till huf-
 wudgård, der han kunde hwila öfwer natten och drömma om
 sina faders bedrifter.

När Nutio tagit i ögnafigte alla borgens skatter, tänkte
 han på det löfte han gifwit sin döende fader och beslöt att
 hålla det. Genast wäpnade han sina män och drog ut på ett
 härjningsståg öfwer fjällen nedåt ryska Karelen. Mord och
 blod betecknade hans spår; brinnande byar och flyende inwånare
 gifwo tillkänna att Nutio, öfwertagit sin faders hämd. Lastad

med skatter och lifsmedel, drog han om några dagar tillbaka till sin borg igen.

Efter att hafwa härjat i öster och sydost, drog Utio få veckor derefter ned åt söder i det inre Österbotten och nordliga Sawastland samt framför der på det blodigaste och grymmaste. Der funnos redan den tiden många kyrkor; han brände dem alla och röfswade deras dyrbarheter. Men prästerne band han fast wid sina ryttares hästar och lät dem springa barfota i snön, tills de af trötthet och köld dignade döda till marken.

Derpå drog Utio westerut längs Uleå elf nedåt kusten och ånda in i Sweriges land samt förfor der icke mildare än annorstädes. Hela landet blödde och rykte under hans förfärliga framfart. Hwar han kom jennade han med marken byar och städer, förstörde åkrar och wägar och lemnade efter sig en med blod besuktad ödemark. Aldrig hade dessa aflågsna länder varit witne till en så förskräcklig härjares tåg. Tårar och förbannelser kunde ej hejda hans framfart; han liknade fjällens wilda nordan, som i rasande ilar föröder ångens milda blommar ej mindre än skogens furor, och lyckan gynnade honom hwart han gick.

Det wore långt att beskrifwa alla de förskräckliga gerningar, som denne wilde röfswarkung under många år föröfswade.

Su mera de blodiga skatterna hopade sig i hans borg, desto mildare blef mord- och roflynaderna i hans hjerta. Hans namn war så fruktadt wida omkring, att mödrarna dermed brukade skrämma sina barn till lydnad, sägande: tyft, liten, annars kommer Nutio! Der Nutios häst trampat, der werde, liksom efter Hunnerkonungen Attila, aldrig mera gräs. Ja man sade, att när Nutio drack ur bäcken, färgades watten rödt som blod och när man i skogen ropade hans namn, skryggade både warg och lo, liksom hade de känt, att denne man war grymmare och blodtörstigare än de sjelfwa.

Om sidet sträckte Nutio sin djerfhet derhån, att han wintertid ströfwade långt in i Rykland och sommartid långt in i Sverige. Konungar, furstar och tappre riddare mötte honom förgäfwes med stora krigshärad; han slog dem till marken, han nedlade tusende. Ty 14 år gammal war Nutio när han blef röfwarekung, men han fortfor att wera till sitt 20:de och war då till gestalt och styrka föga klenare än hans fader, men i wighet och slughet honom wida öfwerlägsen. Allt föll för hans fruktanswärda arm; han uppreckte med lätthet en tall i skogen, han kramade en hästsko tillsamman, som hade den varit af bly, han lyftade på rak arm en lefwande häst. Ej wonder att menniskor stupade för hans hand som rö och strå, och

att man i alla landets kyrkor hwar söndag bad: heliga jungfru Maria, bewara oss för Nutio, den grusliga menniskomördaren! Ty det war under katholska tiden, då man hellre bad till den heliga jungfrun och helgonen, än till Gud sjelf.

Nu lärer man wäl undra hwad det blifwit af Nutios kärlek till sin fosterfar och fostermor. Så förwildad han war, den gråslige röfwaren, hade han dock wid lifsstraff förbjudit sina män att bryta en qwist eller ofreda en warelse inom en mils omkrets från Karhu-Tapanis stuga. Dertfore när hela landet widt omkring suckade och bås Wade för Nutios raseri, stod nejden kring den gamle nybyggarens stuga trygg och blomstrande, och många darrande flockingar hade der sökt skydd för röfwarekungens förföljelser. Men Karhu-Tapani sjelf gick det hårdt till hjertat att se landets nöd; han förbannade den stund då han räddade Nutio ur björnens ide och beslöt att wåga sitt lif för att befria jorden från detta misfoster.

En dag när Nutio war fem och tjugu år gammal samt hade i elfwa år fortsatt sitt härjarekall, tågde han som wantligt ut på ett röfwaretåg ned åt Österbottens kust. Det war en söndagsförmiddag när han med sina män anlände till en stor by, hwilken han genast påtände i alla fyra hörnen, mördande och plundrande efter sin wana. Men allt folket war i kyrkan,

och när Nutio märkte det, drog han genast dit. Klockorna ringde, den heliga orgeln spelade sina psalmer och presten stod framför altaret i full messkrud. Men Nutio aktade icke derpå, han bröt in i kyrkan och började der ett grufweligt slagande. Mån, qvinnor och barn föllo utan åtskillnad för hans klubba; blod strömmade öfwer kyrkans golv, jemmerrop åter skallade från deß murar. Sist war ingen annan öfrig, än en gammal gubbe; han höll i handen ett kort björnsjutt och wårjde sig dermed så tappert, att han slutligen sårade Nutio djupt i armen. Rytande af raseri förföljde honom Nutio allt intill altarets fot; der sträckte honom jättens klubba till marken. Ett klact solfken föll i detsamma genom de små målade fönsterrutorna på den gamles blodiga ansigte och Nutio igenkände sin egen fosterfaders, Karhu-Tapanis drag.

Då greps den wilde röfwaren af en ånger och fasa utan namn. Han hade dödat sin egen fader; men det war i öppen strid till sjelfförswar mot en öfvermåktig fiendes wäld. Nu hade han åfwen dödat sin fosterfader, som med huldhet wårdat hans barndomsdagar; men denna gång hade han dödat en swag gubbe, som blott förswarat sig mot den grymmaste oförrätt. För första gången på många år fick en mensklig känsla makt öfwer Nutios förhårdade sinne. Han bortwände med fasa sina ögon från den döde; då föllo hans blickar på altartafeln. Der

hängde frålsaren på korset; wid hans sida hängde de tvenne råfwarene, hwar på sitt kors. Och då syntes det Nutio, som såg Herren Kristus uppå honom med så klara milda lefwande ögonkast, att råfwaren skylde sitt ansigte och kände sitt hjerta i grund förwandladt. Ja han kastade sig ned i den blodiga kyrkan wid altarets fot, wred sina händer och förbannade sig sjelf, utepande att han war den allraströfsta och mest förkastade syndare, som ännu trampat den af brott besläckade jordens rund.

Men när han åter efter långa timmar af wild förtwiflan upplyftade sina blickar, syntes honom frålsarens ögon med himmelsk mildhet hwila uppå den ångerfulle råfwaren, som war korsfäst wid hans sida. Och det for som en blirt genom Nutios själ: war icke denne en förtappad råfware liksom jag, och likwål har Herren Kristus hört hans ånger och lofwat honom ett rum med sig i paradis. Skulle icke Herren höra åfwen min uppriktiga ånger, om jag faller till hans fot och beder om hans nåd?

Denna tanke syntes Nutio som en uppenbarelse, och sedan han länge bedt med brinnande hjerta, gick han utan affked från sina män och begaf sig till en from eremit i ödemarken. Men eremiten förfräcktes, då han såg hela landets mordengel intråda i sin koja.

Fromme fader, sade Nutio, försäras icke! Jag kommer icke till dig med mord och wåld, utan för att begära ditt råd. Se, jag är den allraströfsta och mest förtappade syndare på jorden, men jag tror ändock att Herren Christi blod kan göra mig ren, och till honom will jag hådanefter allt stadigt wända mig. Guds hämd öfwerlåter jag åt honom, men af dig, fromme fader, wille jag begära ett godt råd, huru jag skall mot menniskorna försona mina gräsliga brott.

Då höjde eremiten sina händer mot himlen och utropade: we öfwer dig du förskräcklige mördare, du kyrkans och klostrens skändare, du Guds och menniskans gruslige fiende! Om du ännu dödade allt ditt röfwarefolk och skänkte åt de fattige alla dina skatter och sjelf barfota i en tiggares skenad wallfärdade till den heliga grafwen, skulle du likwäl icke dermed kunna försona en tiondedel af dina brott!

Deßa hårda ord skuro Nutio djupt i hjertat och han gick bedröfwad bort. Den nyß så warma förtrostan hade åter gifwit rum för mörka tankar; dock wille han följa eremitens wän. Undwikande bebodda trakter gick han genom ödemarkerna upp till sin borg och fann sina röfware der församlade. Hören mina ord! sade han. Jag har beslutat att ändra mitt lefwerne och söka frid med Gud och menniskor. Hvem af eder will följa mig?

☞ Röstvarskaran besvarade dessa ord med ett hänskratt.

☞ Är det så, ni odjur! röt Nutio med dunderstämma. Wålaa, så swär jag att edra brott icke längre skola tynga jorden, och ester ni icke lyfnat till försoningens röst, skolen ni dö.

☞ Håpne och rådwille förtrade boswarne ester sina wapen. Men Nutio kastade sig öfwer dem med jättestyrka, ännu en gång gjorde hans förfärliga klubba sin blodstjenst och innan kort låg hela röstwarehoppen med krosade hufwuden död på marken. Derpå brände Nutio deras kroppar på ett stort bål, hämtade alla sina skatter ur borgen och förde dem till sin ännu lefwande fostermor med begäran att hon wille utdela dem till alla de enkor och barn, hwilkas fäder och makar fallit för Nutios hand. Derefter påklädde sig Nutio en grof peligrimsbrägt, tog staf i hand och wandrade så barfota och tiggande sitt bröd ut i skämmande land, för att wallfärda till frälsarens graf i Jerusalem.

☞ Många äfwentyr hade Nutio på denna färd; att berätta dem alla, det skulle fylla en bok så stor som Robinson Crusoe. Som han war en fridlös stigman och hwar mans niding i hela Suomis land och Sverige, gick han icke till någon hamn, för att segla den raka vägen öfwer hafwet. Utan han wandrade genom Rysslands wida slätter, der den tiden nästan idel

finsta stammar bodde. I de hednisse Bulgarernes land kom han i röfwarehänder, och ehuru han wäl kunnat wärja sig, lät han frivilligt föra sig fången till deras kula. Der suckade i usla hålor en stor mängd fångna kristne, gubbar, qwinnor och barn. Det syntes Utio wara en god gerning att befria dessa, och en dag när röfvarne hemkommo med rof, slet Utio sina band som spindeltrådar, trädde midt bland skaran och sade: hwem af eder, ogerningsmän, will omwända sig till kristendom och ett fromt lif? Men de hänade honom och drogo sina swärd. Då fattade Utio en brand från elden och slog dermed omkring sig med jättekraft, tills alla röfvarne woro döda. Sedan befriade han de fångna. Och så förfor han mångenstädes, att han utrotade stora röfwareband, hwarhelst han kom öfwer dem; dock alltid frågade han förut: hwem will omwända sig? på det han ej måtte för någon stänga nådens dörr.

I Konstantinopel regerade den tiden en måktig Kejsare. Utio stod i tiggaredrägt wid hofwets trappor och begärde almosor. Men ehuru lutad han stod, war hans wert dock mycket resligare än andra menniskors. Kejsaren märkte detta och sade till honom: du skulle skämmas att tigga, din arm är gjord att föra swärdet. Tag tjenst wid min lifwakt och jag will gifwa dig 100 marcker silfwer i lön om året och låta dig komma till stor heder! Men Utio undskyllde sig och steg om

bord på ett fartyg, som for till det heliga landet. Detta fartyg dref på Afrikas kust och förliste. Allt manskap gjordes till slafvar och äfwen Nutio. I sju år arbetade han som slaf i de otrogne muselmåns tjenst och led tåligt deras hugg och slag. Men ändtligen rymde han en mörk sommarnatt och kom till den heliga grafwen i Jerusalem.

Sedan Nutio länge och innerligt bedt i den heliga grafwens kyrka, gick han att bada i floden Jordan, der frälsaren döptes af Johannes. Wid det han åter uppsteg ur floden, såg han med förundran, att jättemärket på hans kropp, det ludna hullet, ljusnat och glesnat; hwaraf han slöt, att äfwen hans själ nu war blefwen hwitare inför Gud. Och derpå begaf han sig till påfwen i Rom, för att bedja om sina synders förlåtelse och befrielse från kyrkans bann, med hwilket han war belagd alltsedan sina misgjernings tid.

Helige fader! sade han, jag är från det landet Finland uppe i nordnen och stor blodskuld samt kyrkans bann betunga mitt samwete. Jag har omwändt mig till kristendom och fromhet, jag har fördelat mina skatter bland de fattiga, utrotat otaliga röfwareband, försakat jordisf åra och rikedom, tåligt lidit sju års slafveri hos de otrogna, wallfärdat till frälsarens graf och badat min kropp i hans heliga flod Jordan. Gif mig kyrkans förlåtelse och lät mig gå till mitt land i frid!

Är du den röfwaren Nutio, öfwer hwilken Biskopen i Fin-
land så bittert klagat? frågade påfwen.

Ja, helige fader, den röfwaren Nutio är jag!

Alla syndare kunna winna tillgift och nåd, alla, ut om
en klost ers flå nd a ren N u t i o! sade påfwen och wände
sig bort, såsom domaren når han förkunnat en brottflings döo.

Med tunga steg wandrade Nutio från Rom och begrun-
dade under stor ångslan hvad han skulle göra, för att winna
förlåtelse och frid. Han begaf sig då till landet Lithauen,
hwars folk ännu war hedniskt och dyrkade ormar. Der gick
han omkring bland hedningarne och predikade Christus i sju
års tid och omwände genom Guds nåd och kraftiga ord flera
tusende till den rätta tron. Men derefter gick han åter till
norden igen, ty han kände en längtan att få dö i sitt land,
och så kom han till Åbo.

Der herrskade wid den tiden en måktig biskop wid namn
Magnus. Och Nutio inträdde en söndag i domkyrkan just
når biskopen sjelf förrättade meßan wid högaltaret. Men ehuru
mycket folk hade samlats i kyrkan, fanns ingen som kände
Nutio, ty mer än tjugu år woro förlidna sedan han flydde
från fäderneslandet. När då gudstjensten war slut, gick Nu-
tio fram till biskopen och sade: högwördige fader, här ser ni

framför er den allraströfste syndare, på hwilkens samwete tynga otaliga brott. Men jag har omwändt mig till Herren Kristus, gifwit all min egendom åt de fattiga, wallfärdat till den heliga grafwen och till Rom; jag har försakat en Kessares anbud, lefwat i stor nöd mer än i tjugu år och lidit hårdt slafveri; jag har sökt försona min blodskuld med röswarens utrotande; sist har jag i sju års tid predikat kristendom för Lithauens hedningar och omwändt många tusende. Och nu beder jag eder ödmjukeligen om aflösning från kyrkans bann, på det jag må winna frid med Gud och menniskor.

Den stolte biskopen betraktade forskande Nutios höga gestalt och sade: är du kånhända den röswaren Nutio, som i min företrädares tid anstiftade så osågeligt ondt?

Ja, swarade Nutio ödmjukt, denne rösware är jag.

Då wände sig biskopen bort och sade med strång röst: nådens dörr står öppen för alla, utom för den förhårdade, ewigt af Gud förskjutne tempel-skåndaren Nutio!

Dådan wandrade Nutio med en djup suck, och det ryktet spridde sig att det war han, och allt folk gick långt ur wägen för honom och forfode sig, som för ett spöke. Men han tog hatt och staf och begaf sig upp i Waldamos ödemarker till sin fordna borg. Och den stod orubblig der, men ugglorna hade

byggt sina nästen i dess murar och ulfvarna släpade sitt rof på borggården, för att der sönderslita det.

Då uppreste Utio ett kors på det ställe der han dödat sin fader. Derpå beslöt han att döda sig sjelf, ty hans hjerta förtwiflade, efter man sagt honom öfwerallt, att nådens dörr war öppen för alla, utom för Utio. Och han kastade till marken hatt och staf samt gjorde sig redo att stiga på borgens högsta tinnar och derifrån störta sig ned i brädjupet. Men i detsamma förnam han en röst så ljuf, så klar, som den wackeraste harpas klang, och rösten sade: Utio, förj icke!

Då såg den arme rövaren upp, och se! en himmelsk engel syntes i skyn. Hwi skulle jag ej förja, sade Utio, då jag ewigt är af Gud förskjuten!

Men engelen sade: derföre har Guds nåd ännu stått fjerran från dig, emedan du sökt att vinna den genom goda gerningar. Wet, du arme Utio, att ingen dödlig kan med goda gerningar vinna den ewiga sällheten, lesde han än dygdigt och fromt i tusende år. Men tror du att Kristus lidit för dina synder och dött för dig?

Ja, det tror jag så wist! svarade Utio.

Nåväl, sade engelen, hwartill behöfdes då wallfarter och heliga verk? Se, du har dem förutan wunnit Guds nåd genom din tro allena. Äfwen för rövaren Utio har Gud ett rum i sitt paradis.

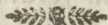
och derpå förswann den himmelska synen.

Men Nutio ref med hast upp sin jacka och märkte till sin outhärliga fröjd att hans kropp war sin och hwit som en annan människas, och att jättemärket, att wilddjurshammen nu war platt förswunnen. Dersföre tackade han innerligen Gud och gick med sällhet i sitt hjerta upp i den öde borgen, för att ännu engång säga farwål åt den. Dock knappt war han kommen i den höga salen, innan ett dån hördes såsom af mullrande åska. Och jorden påswade och murarna swigtade och hela den ofantliga borgen med sina klippmassor störtade tillsamman öfwer Nutios hufwud och begrof så i sina ruiner den siste jätten af Hliffis stam.

Men sade icke den gamla spådomen att borgen skulle ramla sedan den siste jätten dött? Ja wäl, och den sade sannt, ty den gamle jätten med dess wilddjurshamn och onda lust war blefwen död hos Nutio i samma ögonblick han wunnit Guds nåd genom tron på Kristus allena. Dersföre förswann ock jättemärket på hans kropp. Och Nutios öde war en bild af den gamle jätten, som dör i människan, när det nya Guds barn hos henne lesfwer upp i tron.

Men den som will, skåda ruinerna af Nutios jätteborg ännu i dag, han må wandra i djupaste ödemarken icke alltför långt från Kajana stad. Der är hemskt på sjelfwa hufsan dag.

William och hans katt.

Ilia, Milia och Emilia.

Karhu-Tapani finner Autio.

Autio's sista bön.

Kyrktuppens Högmod.

Kyrktuppens Förfall.

Rephanut.

Fattiggubben.

L. Calaminius
13.8.1938.

1849.